

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

Verslag over de doorlichting van Stedelijk Lyceum Zuid te ANTWERPEN 2

Hoofdstructuur	voltijds secundair onderwijs
Instellingsnummer	125328
Instelling	Stedelijk Lyceum Zuid
Directeur	Jan DE VROEDE
Adres	August Leyweg 3 - 2020 ANTWERPEN 2
Telefoon	03-241.07.50
Fax	03-241.07.79
E-mail	Info-LLSPIA@so.antwerpen.be
Website	www.spia.be
Bestuur van de instelling	AGB Stedelijk Onderwijs Antwerpen
Adres	Lange Gasthuisstraat 15 - 2000 ANTWERPEN 1
Scholengemeenschap	SG Stedelijk Lyceum
Adres	Lange Gasthuisstraat 15 - 2000 ANTWERPEN 1
CLB	Stedelijk CLB Antwerpen
Adres	Lange Gasthuisstraat 24 - 2000 ANTWERPEN 1
Dagen van het doorlichtingsbezoek	06-10-2014,07-10-2014,08-10-2014,09-10-2014,10-10-2014,15-10-2014
Einddatum van het doorlichtingsbezoek	15-10-2014
Datum bespreking verslag met de instelling	05-11-2014
Samenstelling inspectieteam	
Inspecteur-verslaggever	Christian POTLOOT
Teamleden	Elly DE KEYSER, Marc D'HOOP, Etienne GIELEN, Jurgen HUS, Alex MAES, Gabriël POPPE, Marc SMEULDERS

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	3
1 SAMENVATTING	5
2 DOORLICHTINGSFOCUS	7
2.1 Structuuronderdelen in de doorlichtingsfocus.....	7
2.2 Procesindicatoren of procesvariabelen in de doorlichtingsfocus.....	7
3 RESPECTEERT DE SCHOOL DE ONDERWIJSREGLEMENTERING?	8
3.1 Respecteert de school de erkenningsvoorwaarden?	8
3.1.1 Voldoet de school aan de onderwijsdoelstellingen?	8
3.1.1.1 Project algemene vakken in de eerste graad B-stroom (leerplan O/2/2010/198)	8
3.1.1.2 Techniek in het eerste leerjaar B-stroom (leerplan O/2/2010/019)	10
3.1.1.3 Engels in bso tweede graad (leerplan O/2/2010/230) en bso derde graad (leerplan O/2/2012/242).....	12
3.1.1.4 Project algemene vakken (PAV) in bso tweede graad (leerplan O/2/2012/078) en bso derde graad (leerplan O/2/2004/282)	14
3.1.1.5 Wiskunde in bso in de derde graad derde leerjaar (leerplan O/2/2007/267)	17
3.1.1.6 Specifiek gedeelte in bso tweede graad Basismechnica (leerplan O/2/2007/098)	19
3.1.1.7 Bouw in bso tweede graad in de studierichting Bouw en in bso derde graad in de studierichting Ruwbouw (leerplannen O/2/2005/162 en O/2/2004/337)	20
3.1.1.8 Elektriciteit in bso in de tweede en in de derde graad in de studierichting Elektrische installaties. (leerplannen O/2/2012/165 en O/2/2005/342)	23
3.1.1.9 Carrosserie in bso in de derde graad Carrosserie (leerplan O/2/2009/339).....	25
3.1.1.10 Specifiek gedeelte in bso derde graad Centrale verwarming en sanitaire installaties (leerplan O/2/2014/282)	26
3.1.1.11 Vakoverschrijdende eindtermen (VOET).....	27
3.1.2 Voldoet de school aan de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'?.....	29
3.1.3 Voldoet de school aan de overige erkenningsvoorwaarden?.....	31
3.2 Respecteert de school de overige reglementering?.....	32
4 BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?	33
4.1 Evaluatiepraktijk.....	33
4.2 Leerbegeleiding	35
4.3 Aanvangsbegeleiding.....	37
5 ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL	39
6 STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL	41
6.1 Wat doet de school goed?.....	41
6.2 Wat kan de school verbeteren?	41
6.3 Wat moet de school verbeteren?.....	41
7 ADVIES BETREFFENDE DE ERKENNINGSVOORWAARDEN	42
8 OVERIGE REGELGEVING: REGELING VOOR VERVOLG	43

INLEIDING

De decretale basis van het onderzoek

Tijdens een doorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de school

1. de onderwijsreglementering respecteert,
2. op systematische wijze haar eigen kwaliteit onderzoekt en bewaakt,
3. haar tekorten al dan niet zelfstandig kan wegwerken

(zie artikel 38 van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, 8 mei 2009).

Een doorlichting is dus een onderzoek van

1. de onderwijsreglementering,
2. de kwaliteitsbewaking door de school,
3. het algemeen beleid van de school.

Een onderzoek in drie fasen

Een doorlichting bestaat uit drie fasen: het vooronderzoek, het doorlichtingsbezoek en het doorlichtingsverslag.

- Tijdens het vooronderzoek bekijkt het inspectieteam de gehele school aan de hand van het CIPO-referentiekader. Het vooronderzoek wordt afgesloten met een doorlichtingsfocus: een selectie van te onderzoeken aspecten tijdens het doorlichtingsbezoek.
- Tijdens het doorlichtingsbezoek voert de onderwijsinspectie het onderzoek uit aan de hand van observaties, gesprekken en analyse van documenten.
- Het doorlichtingsverslag beschrijft het resultaat van de doorlichting, bevat een advies over de verdere erkenning en wordt gepubliceerd op www.doorlichtingsverslagen.be.

Een gedifferentieerd onderzoek

1. Omdat de onderwijsinspectie gedifferentieerd doorlicht, onderzoekt het inspectieteam in de school een selectie van de onderwijsreglementering:

- het voldoen aan de onderwijsdoelstellingen
Hiertoe selecteert de onderwijsinspectie een aantal structuuronderdelen.
Daarbij onderzoekt de onderwijsinspectie altijd de volgende procesvariabelen uit het CIPO-referentiekader:
  - het onderwijsaanbod
  - de uitrusting
  - de evaluatiepraktijk
  - de leerbegeleiding.

De onderwijsinspectie onderzoekt ook altijd de vakoverschrijdende eindtermen.

- een selectie van andere erkenningsvoorwaarden, waaronder de erkenningsvoorwaarde bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne.
- een selectie van overige regelgeving.

2. Om de kwaliteitsbewaking door de school na te gaan, selecteert het inspectieteam een aantal procesvariabelen. Het inspectieteam gaat met de kwaliteitswijzer na of de school voor deze procesvariabelen aandacht heeft voor

- doelgerichtheid: welke doelen stelt de school voorop?
- ondersteuning: welke ondersteunende initiatieven neemt de school om efficiënt en doelgericht te werken?
- doeltreffendheid: bereikt de school de doelen en gaat de school dit na?
- ontwikkeling: heeft de school aandacht voor nieuwe ontwikkelingen?

3. Het inspectieteam onderzoekt ten slotte het algemeen beleid van de school aan de hand van vier procesvariabelen: leiderschap, visieontwikkeling, besluitvorming, kwaliteitszorg.

Het advies

De adviezen die de onderwijsinspectie uitbrengt, hebben betrekking op alle of op afzonderlijke structuuronderdelen van de school. De onderwijsinspectie kan drie adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de school of van structuuronderdelen.
- een beperkt gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de erkenning van de school of van structuuronderdelen als de school binnen een bepaalde periode voldoet aan de voorwaarden vermeld in het advies.
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de school of van structuuronderdelen op te starten.

Bij een ongunstig advies beoordeelt de onderwijsinspectie bovendien of de school de vastgestelde tekorten zelfstandig kan wegwerken.

Tot slot

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve doorlichtingsverslag informeert de directeur van de school de ouders en leerlingen over de mogelijkheid tot inzage.

Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de school het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de school of zijn gemandateerde tekent het verslag voor gezien. Het bestuur stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De school mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1 SAMENVATTING

Het Stedelijk Lyceum Zuid te Antwerpen is gehuisvest op een ruime campus met goed onderhouden lokalen en werkhuizen. Ze maakt deel uit van de scholengemeenschap 'Het Stedelijk Lyceum' en heeft de stad Antwerpen als inrichtende macht. De school wordt geleid door een directeur en een adjunctdirecteur die voor de uitvoering van het beleid worden bijgestaan door een vrij uitgebreid middenkader.

Het onderwijsaanbod omvat een eerste graad B-stroom met het beroepsvoorbereidend leerjaar Nijverheid en in de tweede en derde graad een breed aanbod van bso-studierichtingen binnen de studiegebieden Auto, Bouw, Koeling en warmte en Mechanica-elektriciteit. De laatste jaren kent het leerlingenaantal een gestage toename. De visie van de school kadert binnen het pedagogisch project van het Stedelijk Onderwijs Antwerpen. Het Stedelijk Lyceum Zuid profileert zich als een school die in nauw overleg met de arbeidsmarkt haar leerlingen wil opleiden tot competente arbeidskrachten. 'Je verleden kunnen we niet veranderen, je toekomst wel' is de kerngedachte in de missie van de school. Om dit principe na te streven zet ze sterk in op een duidelijke afsprakenstructuur, op competentiegericht onderwijs en op een individuele benadering van de leerlingen, onder meer door het aantal leerlingen per klas te beperken.

Het erkenningsonderzoek gebeurde op basis van een representatief staal van vakken uit de basisvorming en het specifiek gedeelte. De school slaagt er goed in om de 'opvoeding' op een doelgerichte en doeltreffende wijze vorm en inhoud te geven. Ze slaagt er onvoldoende in dit te koppelen aan een doeltreffende leerplangerichte opleiding. Dit is het geval voor techniek in 1B, voor de studierichtingen Bouw en Ruwbouw en voor de vakken Engels en project algemene vakken in de tweede graad en de derde graad. Een afdoende leerplanrealisatie kan evenmin aangetoond worden voor wiskunde in het derde leerjaar van de derde graad. De tekorten zijn voornamelijk te wijten aan een onvoldoende leerplangerichte aanpak, waardoor er hiaten zijn op het vlak van het onderwijsaanbod en de evaluatiepraktijk.

Aansluitend bij haar visie en context streeft de school de vakoverschrijdende eindtermen (VOET) in voldoende mate na. De school betreft hiervoor het hele schoolteam. Ze besteedt veel aandacht aan een brede en ervaringsgerichte vorming door middel van vakgebonden of vakdoorbrekende projecten en andere schoolactiviteiten. Hoewel de school de doeltreffendheid van het nastreven van de VOET niet systematisch evalueert, houdt de uitvoering ervan toch een duidelijke meerwaarde in voor de vorming van de leerlingen.

Ook de aanvangsbegeleiding van de nieuwe leraren vertrekt vanuit de schoolvisie. Vanuit deze visie ontwikkelt de school een strategie die gericht is op een efficiënte integratie van de beginnende leraren binnen de schoolcultuur.

De school gaat op systematische wijze de woonbaarheid, veiligheid en hygiëne na. Dat blijkt uit de regelmaat waarmee ze controles uitvoert. Daardoor kent ze de tekorten en is ze waakzaam voor ongunstige veranderingen. Uit de controles en adviezen van de bevoegde interne en externe diensten blijken dan ook maar een beperkt aantal tekorten op het vlak van de woonbaarheid, veiligheid, gezondheid en hygiëne. De school krijgt een gunstig advies voor deze erkenningsvoorwaarde.

Een aantal input- en contextfactoren zetten de school voor een enorme uitdaging om de leerbegeleiding vorm en inhoud te geven. Zo heeft meer dan 70 % van de leerlingen één of meerdere jaren schoolse achterstand. Vrijwel alle leerlingen komen uit gezinnen met een immigratieachtergrond waarin het Nederlands niet als thuistaal wordt gehanteerd. De school is zich sterk bewust van deze context en stemt haar leerbegeleiding daarop af. De leerbegeleiding is vrij doelgericht en structureel uitgewerkt; zo hanteert de school procedures voor de beginsituatiebepaling van de leerlingen en inventariseert ze de zorgbehoeften van haar leerlingenpopulatie. De doorlichting wijst echter ook uit dat de aandacht voor en de kwaliteit van de leerbegeleiding nog sterk leraar- en vakafhankelijk is. Zo worden de remediëringinitiatieven aan de professionaliteit van de individuele leraar overgelaten, waardoor er leraargebonden verschillen ontstaan. Ook activerende werkvormen komen veeleer sporadisch aan bod. De

lesopbouw en het aangeboden cursusmateriaal missen in een aantal vakken structuur of zijn onvoldoende afgestemd op het beheersingsniveau van de doelgroep. De school slaagt er echter in een gedisciplineerd en veilig leer- en leefklimaat te creëren als bevorderende randvoorwaarde voor het welbevinden en de leerprestaties van de leerlingen.

Volgens de aanbevelingen in de meeste leerplannen, kiest de school in praktisch alle vakken voor permanente evaluatie. Door een tekort aan richtlijnen over de inhoudelijke aspecten resulteert dit echter in verschillen in de kwaliteit van de evaluatiepraktijk. Zo zijn er niet in alle vakgroepen gelijkgerichte afspraken en is de evaluatie niet altijd evenwichtig gespreid over de leerplandoelen, wat de validiteit van de evaluatie in het gedrang brengt. De rapportcommentaren zijn meestal opbouwend en positief geformuleerd, maar een correcte analyse van de leervorderingen ontbreekt doorgaans. Wat betreft het regelgevend kader ontbreekt geregeld de motivering die heeft geleid tot een B- of C-attest. Ook het opstellen en het bewaren van de notulen is een werkpunt.

Om de tijdens de doorlichting vastgestelde tekorten weg te werken, blijft het voor de school nog een hele uitdaging om de vertaling van de prioriteiten en de aanwezige visies om te zetten in acties op korte of lange termijn. De onderwijsinspectie besluit de doorlichting met een beperkt gunstig advies. Aan de basis hiervan liggen de tekorten in de leerplanrealisatie van een aantal vakken en het niet respecteren van een aantal aspecten van de regelgeving. De school zal na drie schooljaren moeten aantonen dat de vastgestelde tekorten in voldoende mate zijn weggewerkt.

2 DOORLICHTINGSFOCUS

Op basis van het vooronderzoek en in het kader van een gedifferentieerde doorlichting selecteerde de onderwijsinspectie onderstaande structuuronderdelen en procesindicatoren/procesvariabelen voor verder onderzoek.

2.1 Structuuronderdelen in de doorlichtingsfocus

	Basisvorming	Specifiek gedeelte
VOET	x	
Graad 1 B	project algemene vakken, techniek	
Graad 1 Nijverheid	project algemene vakken	
Graad 2 BSO Bouw	Engels, project algemene vakken	bouw
Graad 2 BSO Basismechanica	Engels, project algemene vakken	specifiek gedeelte
Graad 2 BSO Elektrische installaties	Engels, project algemene vakken	elektriciteit
Graad 3 BSO Auto	Engels, project algemene vakken	
Graad 3 BSO Carrosserie	Engels, project algemene vakken	carrosserie
Graad 3 BSO Carrosserie- en spuitwerk	wiskunde	
Graad 3 BSO Ruwbouw	Engels, project algemene vakken	bouw
Graad 3 BSO Centrale verwarming en san. installaties	Engels, project algemene vakken	centrale verwarming, sanitair
Graad 3 BSO Elektrische installaties	Engels, project algemene vakken	elektriciteit
Graad 3 BSO Industriële elektriciteit	wiskunde	

2.2 Procesindicatoren of procesvariabelen in de doorlichtingsfocus

Personeel - Professionalisering

Aanvangsbegeleiding

Onderwijs - Begeleiding

Leerbegeleiding

Onderwijs - Evaluatie

Evaluatiepraktijk

3 RESPECTEERT DE SCHOOL DE ONDERWIJSREGLEMENTERING?

3.1 Respecteert de school de erkenningsvoorwaarden?

3.1.1 Voldoet de school aan de onderwijsdoelstellingen?

Het onderzoek naar het voldoen aan de onderwijsdoelstellingen levert voor de geselecteerde structuuronderdelen het volgende op.

3.1.1.1 Project algemene vakken in de eerste graad B-stroom (leerplan O/2/2010/198)

Voldoet

De ontwikkelingsdoelen worden vrij volledig en voldoende evenwichtig aangereikt. De evaluatiepraktijk is in voldoende mate valide en vaardigheidsgericht. Een leerkrachtige leeromgeving bevordert de leerlinggerichte aanpak.

Onderwijsaanbod
Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang

De samenwerking binnen de vakgroep verloopt vlot en gestructureerd. De samenhang van het curriculum wordt bewaakt via een gemeenschappelijke jaarplanning en een inhoudelijke afstemming van het programma. De vakgroep tracht het geïntegreerd karakter van het curriculum te bewaken en plaatst daarnaast enkele specifieke klemtonen. Het onderwijsaanbod is vrij volledig, maar vertrekt niet steeds voldoende van levensechte en herkenbare inhoud. Ook voor de overdracht van de basisvaardigheden naar praktische en functionele toepassingen is nog niet voldoende aandacht.

De bekommerning om de leerlingen te begeleiden in hun sociale en persoonlijke ontwikkeling staat centraal. Veel belang wordt gehecht aan een correcte leer- en leefhouding, met de bedoeling de leerlingen zelfredzaamheid aan te leren in de context van hun maatschappelijk, persoonlijk en schoolse leven. Onlangs heeft de vakgroep de beoordelingscriteria voor een aantal van deze sleutelvaardigheden geëxpliciteerd en beter gecommuniceerd met de leerlingen.

Een leerwerkboek vormt de rode draad voor het onderwijsaanbod. De ontwikkelingsdoelen komen hierin geïntegreerd binnen een aantal thema's aan bod. Daarnaast is er extra aandacht voor de ontwikkeling van de rekenvaardigheid en de taalvaardigheid. Het ondersteunende en remediërende effect van de bundels met reken- en taaloefeningen is echter vrij beperkt. Een transfer naar functionele toepassingen wordt niet voldoende gelegd. De taaloefeningen zijn te sterk gericht op taalbeschuwend onderricht en onvoldoende op de ontwikkeling van de taalvaardigheden. De leerlingen leren niet voldoende doelgericht taal te gebruiken in diverse communicatieve situaties. Met het tijdschrift voor jongeren wordt naast de leesvaardigheid het verwerven en verwerken van informatie nagestreefd.

De wetenschappelijke vaardigheid komt regelmatig geïntegreerd aan bod. De leerlingen kunnen tevens onderzoekende en ontdekkende activiteiten verrichten. De lessen zijn niet steeds voldoende gericht op het verwerven van inzicht en verklaren, maar zijn veeleer gericht op kennis en de reproductie ervan.

De ontwikkeling van de organisatiebekwaamheid, weerbaarheid en verantwoordelijkheid komt impliciet aan bod en zit grotendeels vevat in de sleutelvaardigheden. Ook tijdens de frequente uitstappen en excursies krijgt dit domein aandacht. De voorbereiding, verwerking en evaluatie van de extramurale activiteiten en een meer doelgerichte aanpak kunnen de effecten ervan verhogen.

Binnen het domein tijd- en ruimtebewustzijn krijgen de maatschappelijke structuren en organisaties niet voldoende aandacht. Het ruimtebewustzijn wordt aangewakkerd door het leren gebruiken van de atlas in al zijn facetten en door middel van kaart- en oriëntatievaardigheden.

Onderwijsorganisatie
Organisatie curriculum
Samenstelling klasgroepen

De school investeert sterk in kleinschalige klassen in de eerste graad. Leerlingen krijgen hierdoor veel kansen tot participatie aan het lesgebeuren. De lestijden (dertien in de klassen van het eerste leerjaar en negen in deze van het tweede leerjaar) worden telkens door één leraar opgenomen. Dit bevordert de aandacht voor een brede leerlingenbegeleiding en versterkt het geïntegreerd aanbod van de leerstof.

Uitrusting
ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen

De vakgroep beschikt over aangename en degelijk uitgeruste vaklokalen. Het meubilair is vlot verplaatsbaar en stimuleert het gebruik van interactieve en activerende werkvormen. Multimedia-voorzieningen en middelen tot ICT-integratie zijn permanent beschikbaar en worden ook frequent aangewend. De leraren benutten de mogelijkheden van deze krachtige leeromgeving om levendig onderwijs aan te reiken.

Evaluatiepraktijk
Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie

Binnen de evaluatiepraktijk neemt de evaluatie van de sleutelvaardigheden een prioritaire plaats in, waardoor de ontwikkelingsdoelen aan belang dreigen in te boeten. De beoordeling van het 'klaswerk' (een selectie van sleutelvaardigheden) staat sterk in het teken van een correcte leer- en leefhouding. Dit schooljaar heeft de vakgroep meer transparante criteria uitgewerkt voor de beoordeling van de attitudes. Vakgebonden attitudes krijgen nog niet voldoende aandacht.

De evaluatie van de ontwikkelingsdoelen steunt op een beoordeling van taken, toetsen en opdrachten. Het bereikte resultaat van een aantal ontwikkelingsdoelen wordt echter niet of niet voldoende in kaart gebracht. Hierdoor vormen de studieresultaten in onvoldoende mate een afspiegeling van de nagestreefde en na te streven ontwikkelingsdoelen.

De evaluatiepraktijk is niet voldoende vaardigheidsgericht opgevat. De permanente evaluatie geldt wel voor de beoordeling van het 'klaswerk', terwijl de beoordeling van de ontwikkelingsdoelen veeleer verspreid en fragmentair verloopt. Vooral de evaluatie van de reken- en de grammaticale vaardigheid bestaat nog vaak uit opdrachten die buiten een zinvolle context worden aangeboden. De evaluatiecriteria voor de verschillende (taal)vaardigheden zijn niet duidelijk vastgelegd.

Het opzoekwerk en de toetsen over de actualiteit nemen een ruim aandeel van de evaluatie in. Hiermee worden een aantal leerplandoelstellingen bestreken, waaronder deze van het domein tijd- en ruimtebewustzijn, het begrijpend lezen en de informatieverwerking. Het verwerkingsniveau blijft echter meestal beperkt tot het kopiërende niveau.

Leerbegeleiding Het aantal leerlingen per klasgroep is beperkt. Bovendien geeft eenzelfde leraar een vrij groot pakket lestijden aan eenzelfde klasgroep. Hierdoor hebben de leraren uitstekende mogelijkheden om hun leerlingen intensief en op maat te begeleiden. De leraren maken frequent gebruik van activerende en gedifferentieerde werkvormen, zoals hoekenwerk. De klasopstelling is interactief en gericht op coaching van kleine groepjes en op individuele begeleiding. Voor een aantal opdrachten wordt gewerkt met basis- en uitbreidingsleerstof.

*Preventief
Curatief*

De beginsituatie van de leerlingen wordt vrij uitgebreid in kaart gebracht. Dit schooljaar ligt de focus sterker op een analyse van hun taalvaardigheid. Bijsturingen en remediëring gebeuren veeleer tijdens het lesgebeuren. De registratie van de opbrengst van de geleverde inspanningen is beperkt. Het bijkomende en ondersteunende lesmateriaal is niet altijd voldoende afgestemd op de noden van de leerlingen. In het tweede leerjaar worden twee toegevoegde uren ingezet voor vakoverschrijdende remediëringsinitiatieven.

De leerlingen leren nog niet voldoende om leertechnieken en -strategieën in te zetten bij het uitvoeren van hun opdrachten. Zij maken wel gebruik van onderzoeksmogelijkheden via ICT of naslagwerken. De OVUR-strategie (oriënteren, voorbereiden, uitvoeren en reflecteren) krijgt zelden een invulling op maat van de opdracht. Tevens leren zij niet voldoende om te reflecteren op hun opdrachten en hun taalgebruik. De aandacht voor correct taalgebruik in klasverband is behoorlijk; de aandacht voor taalcorrectheid in taken, opdrachten of agenda is veeleer beperkt.

De school stelt gegevens over bijzondere leermoeilijkheden beschikbaar en ze heeft voor de betrokken leerlingen een begeleidingsplan uitgewerkt.

Deskundigheidsbevordering De leraren werken binnen hun vakgroep nauw samen. Hun vaklokalen grenzen aan elkaar en het opendeuronderwijs zorgt voor een kruisbestuiving en een afstemming van het curriculum. De vakgroep vertoont een grote openheid voor kwaliteitszorg en ontwikkeling.

Overleg

3.1.1.2 Techniek in het eerste leerjaar B-stroom (leerplan O/2/2010/019)

Voldoet niet

De leerplandoelstellingen worden onvoldoende nagestreefd. De evaluatie is niet transparant en onvoldoende afgestemd op de leerplandoelstellingen.

Onderwijsaanbod
*Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang*

De leraren hebben de verkenningsgebieden metaal, elektriciteit, bouw, hout en voeding gekozen. De realisatie is sterk gestuurd door het aanbod in de bovenbouw van de school, waardoor de aandacht voor het verkenningsgebied voeding ondermaats is.

Een groot deel van de leerplandoelstellingen van het verkenningsgebied voeding is niet aangeboden. De leerlingen krijgen één kleine opdracht tijdens een extramurale activiteit. Daarmee behandelen zij een minderheid van de doelstellingen.

Uit de activiteiten en het lesmateriaal blijkt dat de projecten praktisch nooit vertrekken vanuit een probleemstelling. Het cyclisch technologisch proces fungeert niet als rode draad doorheen de lessen; er ontbreekt alsnog een duidelijke systematiek in de realisatie, de evaluatie en de rapportering.

In de behandelde verkenningengebieden, met uitzondering van voeding, is het evenwicht tussen begrijpen, hanteren en duiden voldoende doordacht gekozen. Er is sporadisch overleg met de collega's uit de tweede graad om verticale samenhang te garanderen. Dat is veeleer op toevallige initiatieven gebaseerd dan op een doordacht systematisch overleg.

Onderwijsorganisatie
Samenstelling klasgroepen
Organisatie curriculum

Tijdens de onthaalweek krijgen de leerlingen oefeningen aangeboden waarmee de leraren hun beginsituatie in kaart brengen. De leraren gebruiken deze resultaten om de klassen in te delen in heterogene, voldoende kleine groepen met een diversiteit aan competenties. Zo willen ze een stimulerend leer- en leefklimaat creëren.

De lestijden techniek zijn overwegend in clusters geprogrammeerd. Dat bevordert de nuttige aanwending van de beschikbare lestijden. De lesblokken van de parallelle klasgroepen staan soms tegelijk geroosterd. Dit maakt de differentiatie over de verschillende groepen mogelijk. Mede doordat de twee vaklokalen aan elkaar grenzen maken de leraren daar optimaal gebruik van.

Uitrusting
ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen

Beide vaklokalen bieden voldoende ruimte en uitrusting om in functie van de grootte van de klasgroep actief en constructief te leren. De minimale materiële vereisten voor het verkenningengebied voeding zijn niet voorhanden. Voor de andere verkenningengebieden is alle uitrusting beschikbaar en wordt ze efficiënt ingezet.

Er is recent geïnvesteerd in een digitaal schoolbord met een laptop. Voor opzoekwerk beschikken de leerlingen over één computer in één van de twee vaklokalen. Zelfs met de beperkte groeps grootte is dit een drempel om ICT kwaliteitsvol te integreren in het lesgebeuren.

Evaluatiepraktijk
Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie

De school opteert voor permanente evaluatie. Er is door de leraren een verdeling overeengekomen van 50% product- en procesbeoordeling en 50% attitudes. Deze attitudes zijn een som van vakgebonden en van niet vakgebonden attitudes. Doordat er bovendien geen doordacht verband is tussen de leerplandoelstellingen en de evaluatie, wordt er ook geen evenwicht bewaakt binnen en geen volledigheid gegarandeerd van de evaluatie. De evaluatie steunt te veel op de intuïtie van de leraren. Dezelfde doelstellingen keren te vaak terug. Het totaalbeeld genereert een niet valide evaluatie.

De evaluatiecriteria worden meestal niet expliciet vernoemd. Om te weten welke criteria belangrijk zijn, moet de leerling rekenen op de mondelinge commentaren van de leraar en zijn eigen ervaring na frequente evaluaties.

De permanentie is overwegend gebaseerd op frequente toetsing, alleen door de leraar uitgevoerd. De participatie van de leerlingen is minimaal.

Leerbegeleiding
Preventief
Curatief

Het studiemateriaal is afgestemd op het leerplan, maar het ontbreekt aan een eigen inbreng, transparante evaluatiecriteria en een uniforme vormgeving. Uit de documentenanalyse blijkt eveneens dat de bundels voor de praktische realisaties soms te beperkt zijn uitgewerkt volgens het technisch proces.

Leerlingen met leerproblemen worden door de leerlingenbegeleiding gesignaleerd. Bij die informatie worden tips over stimulerende, compenserende, remediërende en differentiërende maatregelen (sticordi-maatregelen) meegegeven. Deze worden daadwerkelijk toegepast door de leerkrachten.

Er wordt frequent mondeling feedback gegeven over de behaalde resultaten tijdens de praktijkmomenten. Veelvuldige tekorten worden besproken in de begeleidende klassenraden. Remediëringsoefeningen worden, indien nodig, door de leraren techniek of door andere collega's tijdens de lessen gegeven. Daarvan wordt slechts sporadisch melding gemaakt in de rapporten.

De leraren creëren een productieve sfeer met voldoende overlegmomenten en ruimte voor reflectie. Dat zorgt voor een veilig en vriendelijk klimaat zonder de gedisciplineerde gang van zaken - die kenmerkend is voor de hele school - aan te tasten.

3.1.1.3 Engels in bso tweede graad (leerplan O/2/2010/230) en bso derde graad (leerplan O/2/2012/242)

Voldoet niet

Het onderwijsaanbod is niet voldoende afgestemd op de leerplandoelstellingen die een communicatief en functioneel taalgebruik vooropstellen. De evaluatiepraktijk is niet voldoende gebaseerd op duidelijke en transparante beoordelingscriteria. Daarnaast legt de evaluatie een te sterke klemtoon op taalbeschouwelijke aspecten.

Onderwijsaanbod	Het onderwijsaanbod vertrekt in onvoldoende mate van de algemene doelstelling van het vak dat de klemtoon legt op zelfredzaamheid.
<i>Volledigheid</i>	
<i>Evenwicht</i>	Taalbeschouwing en kennis van de Engelse woordenschat maken een te groot deel uit van het curriculum. Bovendien staan de aangereikte spraakkunst en woordenschat niet voldoende in functie van praktisch en functioneel taalgebruik.
<i>Beheersingsniveau</i>	Het gebruik van het Engels als communicatiemiddel is niet voldoende gericht op voor de leerlingen relevante situaties.
<i>Samenhang</i>	

De leerplandoelstellingen die geformuleerd zijn als een geheel van kennis, vaardigheden en attitudes worden niet voldoende geïntegreerd aangeboden. Kennis van woordenschat en grammatica staan te weinig in functie van de ontwikkeling van de receptieve en productieve taalvaardigheden.

De taalvaardigheden komen aan bod in de onderwijspraktijk, maar een functionele en doelgerichte afstemming ervan komen niet sterk tot uiting. Vooral de luister-, kijk- en spreek- en gespreksvaardigheden worden niet voldoende aangebracht en ingeoefend. Een leerlijn over de leerjaren en graden heen is niet ontwikkeld.

Een zelfevaluatie in de loop van vorig schooljaar heeft geleid tot een drastische bijsturing van het onderwijsaanbod. Het functionele en communicatieve karakter van het taalgebruik staat vanaf dit schooljaar voorop. De dynamische vakgroep heeft leerlijnen uitgeschreven en het onderwijsaanbod afgestemd op de noden van de leerlingen. De voorlopige resultaten van de hernieuwde aanpak ogen positief. Een verdere ontwikkeling met ondersteuning van de talencoördinator is gepland.

Evaluatiepraktijk De evaluatiepraktijk is niet voldoende afgestemd op de leerplandoelstellingen.
Evenwicht De evaluatie van de leerlingen berust op een permanente beoordeling van
Volledigheid enerzijds hun Engelse taalbeheersing en anderzijds van hun medewerking,
Beheersingsniveau houding en inzet. Omdat er weinig inhoudelijke en gelijkgerichte afspraken zijn
Transparantie op schoolniveau en binnen de vakgroep is de evaluatiepraktijk vrij diffuus. Er
bestaat wel een vaste verhouding tussen 'klaswerk' (40%) en het geheel van
taken en toetsen (60%). Binnen het klaswerk staat de beoordeling van een aantal
algemene attitudes centraal. Op basis van welke criteria deze attitudes worden
beoordeeld, is niet voldoende transparant. Taken en toetsen bevatten
overwegend woordenschat en grammaticale aspecten. De beoordeling van de
taalvaardigheden komt zelden aan bod.

De evaluatie wordt niet voldoende gehanteerd om het leerproces van de
leerlingen bij te sturen of om individuele leermoeilijkheden op te sporen en
vervolgens een doelgericht remediëringstraject uit te tekenen. De leerlingen
leren tevens onvoldoende te reflecteren op hun eigen en andermans taalgebruik.

Aansluitend bij de bijsturingen binnen het onderwijsaanbod heeft dit schooljaar
tevens de evaluatiepraktijk een behoorlijke transformatie ondergaan. De
beoordeling van de communicatieve vaardigheden vormen het
hoofdbestanddeel van de evaluatiepraktijk. De beoordeling van de attitudes is
aan meer duidelijke criteria gekoppeld. De vakgebonden attitudes krijgen
hierbinnen meer aandacht.

Uitrusting De vakgroep beschikt over voldoende materiële uitrusting. Multimedia-
ICT voorzieningen en middelen tot ICT-integratie zijn vlot beschikbaar en worden ook
Inzet uitrusting frequent aangewend. De leerlingen verwerven en verwerken informatie met
Leermiddelen behulp van de ICT. Ook voor differentiatie en remediëring worden de
mogelijkheden van ICT ingezet.

Leerbegeleiding Vanaf dit schooljaar is het onderwijsproces gericht op actieve inbreng en
Preventief medewerking van de leerlingen. Een interactieve klasopstelling bevordert de
Curatief ontwikkeling van de communicatieve vaardigheden. De evaluatiepraktijk is meer
afgestemd op de leerbegeleiding en het bijsturen van het onderwijsleerproces.
De evaluatiecriteria zijn gecommuniceerd met de leerlingen. Een evaluatiefiche
voor de spreek- en de gespreksvaardigheid is in gebruik genomen.

De leerlingen krijgen nog niet voldoende ondersteuning om met behulp van
leerstrategieën hun taaltaken efficiënt te kunnen uitvoeren. De OVUR-methode
is in gebruik, maar nog niet voldoende geconcretiseerd om in talige situaties toe
te passen.

De leerlingen kunnen terugvallen op de nodige begeleiding wanneer
moeilijkheden opduiken. De leraren zijn tijdens de middagpauze beschikbaar
voor inhaallessen. Leerlingen met specifieke moeilijkheden krijgen bijkomende
ondersteuning.

Deskundigheidsbevordering De samenwerking en afstemming binnen de vakgroep vormen een sterke pijler in het uittekenen van het vernieuwd curriculum. Onder aansturing van een *Overleg* coördinator is de leerplangerichtheid vanaf dit schooljaar sterk toegenomen. Het programma vertrekt vanuit de noden van de leerlingen en stelt het communicatief taalgebruik centraal.

De leraren brengen wederzijdse klasbezoeken om te leren van elkaar en om de verticale afstemming van het programma te verhogen. Het lesmateriaal wordt in gezamenlijk overleg ontwikkeld.

3.1.1.4 Project algemene vakken (PAV) in bso tweede graad (leerplan O/2/2012/078) en bso derde graad (leerplan O/2/2004/282)

Voldoet niet

In de tweede graad worden verschillende doelstellingendomeinen niet volledig of niet in voldoende functionele context aangeboden. In de derde graad beantwoordt het bereik van verschillende functionele vaardigheden niet aan het vereiste beheersingsniveau. In beide graden is de leerlingenevaluatie onvoldoende op de leerplandoelstellingen afgestemd.

Onderwijsaanbod Omwille van de taal- en leerachterstand van veel leerlingen focust het onderwijs- en leerproces prioritair op taal- en rekenvaardigheden en de verruiming van de *Volledigheid* algemene vorming. Toepassingen in functionele maatschappelijke contexten zijn *Evenwicht* te beperkt in de tweede graad en halen in de derde graad niet voor alle *Beheersingsniveau* onderdelen het vereiste beheersingsniveau. *Samenhang*

In de tweede graad zijn de vele invuloefeningen omtrent woordenschat, spelling, werkwoordvormen en dergelijke onvoldoende ondersteunend voor de ontwikkeling van functionele taalvaardigheid bij de leerlingen. In de derde graad zijn dergelijke oefeningen pas vanaf dit schooljaar bijna helemaal uit het aanbod verdwenen. De leerlingen krijgen te weinig functionele taaltaken gericht op luister-, schrijf-, spreek- en gespreksvaardigheden. Er zijn wel voldoende opdrachten 'begrijpend lezen' gekoppeld aan informatieverwerking. Uiteindelijk beheersen de leerlingen in de derde graad de functionele taalvaardigheden niet op het vereiste niveau.

Oefeningen 'rekenvaardigheden' komen zowel buiten functionele context als geïntegreerd in de thema's voor. Er is weinig doelgerichte wisselwerking tussen beide. In de derde graad blijft de aansturing van de leerlingen bij het oplossen van rekenopdrachten noodzakelijk. Ze slagen er te weinig in bij probleemstellingen de juiste wiskundige denk- en oplossingsmethodes spontaan en zelfstandig toe te passen.

In alle leerjaren krijgen de leerlingen voldoende opdrachten met betrekking tot informatieverwerking en -verwerking. Die zijn onder meer verbonden aan documentatieverwerking in de themabundels, leesopdrachten in het actualiteitskrantje, zoekopdrachten met behulp van woordenboek, atlas, internet. Het aantal zoek- en verwerkingsopdrachten met kritische selectie of vergelijking van informatiebronnen is beperkt (niveau derde graad); de inzet van authentieke informatiebronnen is niet optimaal. Bij de verwerking van de informatie zijn er in beide graden te weinig doelgerichte opdrachten rond rapporteren, waarbij de leerlingen ook ICT-geletterdheid toepassen (zie leerplan O/2/2012/078, leerplandoelen 28-30).

Doelstellingen van het domein 'organisatiebekwaamheid' komen aan bod via onder meer het begeleid gebruik van stappenplannen (de OVUR-strategie: oriënteren, voorbereiden, uitvoeren en reflecteren) en een opzoekboek met instructies en oplossingsmethodes. In beide graden is er onvoldoende groepswork om de leerplandoelstellingen 'organisatiebekwaamheid bij groepsopdrachten' te realiseren. In de tweede graad is er onvoldoende uitgesproken aandacht voor organisatiebekwaamheid in functionele maatschappelijke context (leerplan O/2/2012/078, leerplandoelen 40-44).

Via de leerinhouden in de thema's, de aandacht voor verschillende wereldproblemen vroeger en nu en de frequente omgang met actualiteit verwerven de leerlingen voldoende 'tijd- en ruimtebewustzijn'. In die zin draagt PAV in grote mate bij tot het nastreven van de vakoverschrijdende eindtermen. Positief daarbij is de organisatie van doelgerichte extramurale activiteiten aansluitend bij de thema's. Tijd- en ruimtebewustzijn in het teken van organisatiebekwaamheid, mobiliteit en maatschappelijke redzaamheid komen dan weer onvoldoende aan bod (leerplan O/2/2012/078, leerplandoel 53).

In de tweede graad zijn nog niet alle leerplandoelstellingen 'wetenschap en samenleving' in het onderwijs- en leerproces opgenomen. Leerplandoelstellingen rond gezondheid, voortplanting en erfelijkheid zijn in enkele thema's geïntegreerd. De leerplandoelstellingen met betrekking tot de impact van natuurwetenschappelijke verschijnselen op de leefomgeving en de eigen leefwereld komen onvoldoende uitgesproken aan bod.

In de derde graad zijn verschillende thema's uitgewerkt in het teken van burgerzin, maatschappelijk en ethisch bewustzijn, weerbaarheid en verantwoordelijkheid, maatschappelijke dienstverlening, verkeer en mobiliteit, gezondheidseducatie. De thema's bevatten voldoende relevante leerinhouden. Ze worden echter overwegend in het tweede leerjaar van de derde graad gepland, waardoor functionele toepassingen in authentieke contexten niet in alle thema's met voldoende diepgang (kunnen) gebeuren: bijvoorbeeld voor de onderdelen 'maatschappelijke dienstverlening', 'geldbeheer' en 'verantwoord consumentengedrag'. Onderdelen zoals 'leren solliciteren' (deel van de geïntegreerde proef), 'burgerzin', 'voeding en gezondheid' en 'verkeer en mobiliteit' bevatten wel toepassingen op een voldoende beheersingsniveau.

Uitrusting <i>ICT Inzet uitrusting Leermiddelen</i>	Alle leslokalen zijn met projectieapparatuur en multimedia uitgerust. De minimaal vereiste naslagwerken zijn permanent beschikbaar. Het gebruik van aanvullende authentieke informatiebronnen is voor verbetering vatbaar. De beschikbaarheid en het gebruik van ICT voor de leerlingen evolueren positief (gebruik van tablet of ICT-lokaal). De ontwikkeling van de ICT-geletterdheid gebeurt daarbij onvoldoende doelgericht.
Evaluatiepraktijk <i>Evenwicht Volledigheid Beheersingsniveau Transparantie</i>	De leerlingenevaluatie is een samenstelling van frequente oefeningen, taken, toetsen en attitudebeoordeling. De gespreide evaluatieopdrachten vertonen onvoldoende samenhang om het bereik van de verschillende doelstellingendomeinen voor elke leerling objectief en procesmatig te kunnen bepalen en opvolgen. De studieresultaten zijn dan ook niet altijd een objectieve en transparante weergave van de mate waarin de leerlingen de leerplandoelstellingen beheersen.

Vooraf in de tweede graad worden taal- en rekenvaardigheden te vaak buiten functionele context geëvalueerd. De vele invuloefeningen rond onder meer spelling, werkwoordvormen en woordenschat zijn onvoldoende op de leerplandoelstellingen afgestemd. Met uitzondering van opdrachten 'begrijpend lezen' worden in beide graden de taalvaardigheden te weinig geëvalueerd op basis van functionele taaltaken (bijvoorbeeld luister-, spreek-, gespreks- en schrijfoopdrachten). De evaluatie van 'leren solliciteren' als onderdeel van de geïntegreerde proef vormt hierop een uitzondering.

Actuatoetsen zijn een belangrijk onderdeel van de evaluatie. Ze zijn afgestemd op verschillende doelstellingendomeinen, waaronder tijd- en ruimtewustzijn, begrijpend lezen, informatieverwerking, rekenvaardigheden. De vraagstelling is in beide graden veeleer stereotiep en peilt niet altijd naar het vereiste beheersingsniveau.

In beide graden worden vaardigheden rond functionele maatschappelijke redzaamheid aansluitend bij de thema's onvoldoende of niet op het vereiste beheersingsniveau geëvalueerd. De evaluatie is veelal cognitief of bevat oefeningen buiten context of op basis van fictieve contexten. De evaluatie is onvoldoende gebaseerd op toepassingen in authentieke probleemstellende contexten.

De attitudebeoordeling heeft veeleer betrekking op algemene attitudes dan op de attitudinale leerplandoelstellingen. Enkele criteria houden wel verband met sommige leerplandoelstellingen van het domein 'organisatiebekwaamheid'. De beoordeling gebeurt op een weinig transparante manier en er zijn leraarafankelijk verschillende benaderingen.

De vakgroep werkt dit schooljaar met meer transparante criteria en instrumenten, waarmee de evaluatie strikter vanuit de leerplandoelstellingen benaderd wordt. Daaraan wordt ook zelfevaluatie door de leerling gekoppeld. Dit is een noodzakelijke bijsturing, die weliswaar nog in ontwikkeling is.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

Het klasmanagement en de omgang met de leerlingen leiden tot een positief leer- en leefklimaat. Ze zijn ondersteunend voor de motivatie van de leerlingen en de leerbegeleiding. Het frequent gebruik van actieve werkvormen laat individuele begeleiding en opvolging toe. Bij oefeningen en zelfstandig werk krijgen de leerlingen voldoende informatie over de te volgen stappen. Evaluatie gaat altijd gepaard met feedback en bijsturing in de vorm van informele of structurele remediëring. Daardoor hebben de leerlingen voldoende gelegenheid om zicht te houden op hun leerprestaties en leerproces. In geval van specifieke leerproblemen, sluit de begeleiding op vakniveau aan bij de aanpak op schoolniveau.

In de preventieve aanpak zijn er enkele waardevolle uitgangspunten. Via herhalingsoefeningen wordt de beginsituatie van elke leerling nagegaan. Naargelang de vaststellingen is er een gedifferentieerd aanbod van remediëringsoefeningen. De herhalings- en remediëringsoefeningen zijn echter onvoldoende op de leerplandoelstellingen afgestemd. Als basis voor de preventieve leerbegeleiding ontbreekt de toepassing van leerlijnen voor de ontwikkeling van begeleid leren naar zelfstandig probleemoplossend leren. Dit geeft problemen voor het beheersingsniveau van de functionele vaardigheden in de derde graad.

Deskundigheidsbevordering De vakgroep slaagt erin per graad een grote mate van gelijkgerichtheid te realiseren in de planning en uitvoering van het onderwijs- en leerproces en de evaluatiepraktijk. Die garandeert gelijke kansen voor elke leerling. Sinds kort heeft de vakgroep haar visie en aanpak voor de leerplanrealisatie PAV herschreven op basis van reflectie en zelfevaluatie. Ze heeft daarvoor ook gebruikgemaakt van feedback en advies van de pedagogische begeleiding. De geformuleerde visie en aanpak sluiten bij de leerplannen aan. In de uitvoering zijn de eerste stappen naar kwaliteitsverbetering merkbaar, maar toch blijven er belangrijke pijnpunten: onder meer de taal- en rekenvaardigheden buiten context, het beheersingsniveau in de derde graad en de evaluatiepraktijk. De vakgroep staat voldoende open voor professionalisering gekoppeld aan de bijsturingsacties.

*Overleg
Vorming*

3.1.1.5 Wiskunde in bso in de derde graad derde leerjaar (leerplan O/2/2007/267)

Voldoet niet

Het aanbod van eindtermen (ET) en leerplandoelstellingen is onvolledig. De evaluatie is onvoldoende representatief voor de leerplandoelen omwille van hiaten in de leerplanrealisatie. De leerbegeleiding is overwegend curatief.

Onderwijsaanbod Hoewel de nadruk in het onderwijsaanbod ligt op het bijbrengen van elementaire kennis en basisdoelstellingen uit voorgaande leerjaren, blijft het beheersingsniveau bij de leerlingen zwak.

*Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang*

Uit de inputgegevens en de commentaren op rapporten en klassenraden blijkt dat de zwakke instroom en leerlingen met weinig studiemotivatie remmend werken op de leerplanrealisatie. Door de bezorgdheid om elke leerling te blijven motiveren en vooral de rekenvaardigheden uit de voorgaande leerjaren te laten beheersen, laat men de (leer-)zorg overheersen op de leerplangerichtheid. De zwakke kennis van het Nederlands speelt hierin een prominente rol.

Het leerplan is vorig schooljaar in onvoldoende mate gerealiseerd. Binnen de cluster 'functionele kwantitatieve geletterdheid' ligt de klemtoon uitsluitend op het herhalen of het aanleren van rekentechnieken uit de vorige leerjaren. Hierdoor worden de betrokken eindtermen (ET7 tot en met ET11) niet gerealiseerd.

De cluster 'functionele ICT-geletterdheid' is niet behandeld waardoor ET16 en ET17 niet worden gerealiseerd. De realisatie van de doelstellingen binnen de cluster 'problemen oplossen' wordt beperkt tot de ontwikkeling van rekenvaardigheden. De ET19 tot en met ET24 krijgen hierdoor weinig of geen aandacht.

Het expliciet nastreven van de verschillende clusters binnen de vakoverschrijdende eindtermen 'Leren leren leren' van de derde graad wordt veeleer verengd tot het wegwerken van leerachterstanden en taalachterstanden. Tot een afstemming van de eindtermen rond 'leren leren' op de nieuwe leerstof komt men nauwelijks. Het onvoldoende beheersen van de eindtermen 'leren leren' zet mede een druk op de leerplanrealisatie.

De school heeft geen systematische manier om de leerplanrealisatie op te volgen.

Uitrusting
*ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen*

De didactische uitrusting beantwoordt aan de vereisten van het leerplan en wordt benut. Een vaste beamer en computer is aanwezig en wordt als demonstratie ingezet.

Evaluatiepraktijk

*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

Uit de aard van de toets- en taakopgaven voor dagelijks werk blijkt dat zwakke resultaten mede te relateren zijn aan onvoldoende studie-ijver en doorzettingsvermogen. De leerlingresultaten evolueren tijdens het schooljaar overwegend in positieve zin. Dit illustreert het rendement van de inspanningen van de vakgroep om de leerlingen in de eerste plaats te motiveren en te ondersteunen in hun leerproces.

Eenzijds zijn de leerlingresultaten betrouwbaar omwille van de toetsfrequentie. Anderzijds is de evaluatie niet valide omdat een aantal eindtermen en leerplandoelen niet gerealiseerd en ondervraagd worden. Het leerplan verwacht dat evalueren zowel een productgericht als een procesmatig karakter heeft. Deze verwachting wordt niet ingelost omdat de evaluatie uitsluitend productgericht is. De scores voor 'dagelijks werk' zijn vooral gebaseerd op schriftelijke toetsen. Specifieke toetsing van vaardigheden is zeldzaam. De vakgroep is zoekende om de beoordeling van de vakattitudes vorm en inhoud te geven.

De examenvragen zijn inhoudsrelevant, maar de klemtoon ligt uitsluitend op de evaluatie van rekenvaardigheden die verworven zouden moeten zijn in de vorige graden. De vraagstelling is duidelijk en de normering voldoet. Er wordt zorgvuldig gecorrigeerd op basis van een duidelijke puntenverdeling.

De leerlingen weten wat van hen wordt verwacht op toetsen en examens. Ze krijgen uitgebreide feedback op de behaalde resultaten, gekoppeld aan eventuele remediëringsoefeningen. De commentaren op de rapporten worden motiverend en inhoudelijk geformuleerd. Dit is een voorbeeld van goede praktijk.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

De school wordt geconfronteerd met een heterogene leerlingengroep met taal- en leerachterstand. De voorbije schooljaren heeft de vakgroep met succes gewerkt aan de basisvoorwaarden voor een gedisciplineerd leer- en leefklimaat.

De lessen verlopen op een aanmoedigende en ondersteunende manier op. Het klassieke onderwijsleergesprek is de meest voorkomende werkvorm. Activerende werkvormen worden weinig systematisch ingezet. De zorgbreedte uit zich positief in inhaallessen of het geven van extra taken voor instromers of leerlingen met leerachterstand. Op elk moment kunnen leerlingen bij de leraren terecht voor extra uitleg.

De nadruk bij de leerbegeleiding ligt vooral op het bijsturen of remediëren van vastgestelde tekorten. 'leren leren' focust zich op het maken van een aantal weliswaar waardevolle afspraken, stimuleren van de studiemotivatie en vooral op het drillen van basistechnieken. De drilaanpak mist inhoudelijk rendement omdat de koppeling met de belevingswereld van de leerling in functie van de zelfredzaamheid overwegend ontbreekt.

De taalsteun wordt gerealiseerd door de aandacht voor het eigen taalgebruik en de groeiende aandacht voor de vakspecifieke woordenschat.

Deskundigheidsbevordering <i>Overleg Vorming</i>	Tijdens de twee schooljaren voorafgaand aan de doorlichting werden er enkele vakgerichte of algemeen pedagogische nascholingen gevolgd. Er is overleg met de vakgroep project algemene vakken. Er is nog een weg te gaan om de evaluatiepraktijk af te stemmen op de eisen in de leerplannen en om criteria te ontwikkelen voor zowel proces- als productevaluatie. Tijdens de doorlichting werden de eerste acties ondernomen om de onderwijspraktijk gericht bij te sturen conform de eisen in het leerplan.
Onderwijsorganisatie <i>Organisatie curriculum</i>	In het derde leerjaar van de derde graad bso richtte de school tot vorig schooljaar een naamloos leerjaar in. Vanaf dit schooljaar organiseert ze een zevende specialisatiejaar met de studierichtingen Carrosserie-spuitswerk en Industriële elektriciteit. Het leerplan wiskunde voor het naamloos leerjaar en voor de specialisatiejaren blijft identiek wat betreft de verplichte basisdoelstellingen.

3.1.1.6 Specifiek gedeelte in bso tweede graad Basismechnica (leerplan O/2/2007/098)

Voldoet

De leerplandoelstellingen worden in voldoende mate gerealiseerd. De evaluatie is valide. Voor elektriciteit is het aanbod minder goed afgestemd op de leerplandoelstellingen en voldoet het niveau van sommige werkopdrachten nauwelijks.

Onderwijsaanbod <i>Volledigheid Evenwicht Beheersingsniveau Samenhang</i>	Alle onderwijsdoelstellingen worden effectief aangeboden en in voldoende mate gerealiseerd. Voor praktijk mechanica worden er weinig uitdagende werkopdrachten aangeboden. Modern design krijgt onvoldoende aandacht. Voor praktijk elektriciteit kan de leerplanrealisatie in het eerste leerjaar onvoldoende aangetoond worden, maar blijkt een leraarafankelijk en overwegend leerplangericht aanbod. In het eerste leerjaar wordt er echter veel te veel tijd besteed aan weinig motiverende draad- en soldeeroefeningen op het niveau van de eerste graad. Voor sanitair en auto sluit het onderwijsaanbod zeer goed aan bij de leerplandoelstellingen. Met uitzondering van elektriciteit worden de verschillende onderdelen van het leerplan (kennis, vaardigheden en attitudes) evenwichtig aangeboden. Voor mechanica, auto en sanitair is het aanbod in voldoende mate afgestemd op het verwachte beheersingsniveau van de onderwijsdoelstellingen en is er voldoende horizontale en verticale samenhang.
Onderwijsorganisatie <i>Organisatie curriculum</i>	De groepering van leerlingen in klassen, de indeling van het curriculum en de organisatie van de lesweek zijn functioneel voor het realiseren van de onderwijsdoelstellingen.
Uitrusting <i>ICT Inzet uitrusting Leermiddelen</i>	De school beschikt over voldoende actuele leermiddelen en een degelijke uitrusting voor de realisatie van de onderwijsdoelstellingen. De school beschikt over ICT-uitrusting voor de realisatie van de onderwijsdoelstellingen, maar deze uitrusting wordt nog niet optimaal ingezet. Leraar- en klasafhankelijk worden het beschikbare didactische materiaal en de schooluitrusting efficiënt ingezet met het oog op het bereiken van de onderwijsdoelstellingen. De meeste lessen worden georganiseerd in de werkplaats en het daarbij aansluitende vaklokaal of klasgedeelte. Het didactisch materiaal wordt gepast gebruikt.
Evaluatiepraktijk <i>Evenwicht Volledigheid Beheersingsniveau Transparantie</i>	De onderwijsdoelstellingen komen effectief aan bod in de evaluatie. De evaluatiepraktijk is gebaseerd op de leerplannen, maar de verhouding tussen attitudes en kennis is soms onduidelijk en/of onevenwichtig, waardoor de validiteit in het gedrang komt. De werkopdrachten en de vraagstelling zijn voldoende afgestemd op het verwachte beheersingsniveau.

De leerlingen zijn leraar- en itemafhankelijk op de hoogte van de evaluatiecriteria. Voor sommige opdrachten of taken zijn de criteria en de cesuur onduidelijk. Het is niet steeds duidelijk voor welk deel de evaluatie meetelt in de bepaling van het eindtotaal. Voor een aantal vakken worden de zelfevaluatiemogelijkheden van de leerlingen gepast gebruikt.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

Het studiemateriaal is gestructureerd en afgestemd op het ontwikkelingsniveau van de leerlingen. Sommige leraren gebruiken activerende werkvormen, differentiatie, instructie- en vaktaal effectief voor het bereiken van de doelen. Voor elektriciteit is het aanbod leraarafhankelijk en wordt het cursusmateriaal momenteel herwerkt. De begeleiding tijdens de praktijklessen is goed en in voldoende mate afgestemd op de noden van de individuele leerling. Er is veel aandacht voor de attitudes en de leerhouding. De lessen verlopen sterk gestuurd en overwegend klassikaal. Individuele terugkoppeling en remediëring komen gepast aan bod.

3.1.1.7 Bouw in bso tweede graad in de studierichting Bouw en in bso derde graad in de studierichting Ruwbouw (leerplannen O/2/2005/162 en O/2/2004/337)

Voldoet niet

De leerplandoelstellingen worden in onvoldoende mate gerealiseerd. De evaluatiepraktijk is niet valide. Er kan niet worden aangetoond dat alle leerlingen de basisvaardigheden van de metselaar, de bekister, de betonstaalvlechter en de betonwerker hebben bereikt.

Onderwijsaanbod

*Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang*

In beide graden beschikt de vakgroep niet over een goed uitgewerkte en op het leerplan afgestemde opdrachtenreeks. De school kan bijgevolg niet aantonen dat de meeste basiscompetenties van de beroepsprofielen 'metselaar', 'bekister', 'betonstaalvlechter' en 'betonwerker' per individuele leerling worden aangeboden.

In de tweede graad Bouw situeert het knelpunt zich vooral in het onevenwichtig aanbieden van de leerplandoelstellingen. Voor de theoretische component worden grote delen van het leerplan behandeld, maar heel wat onderliggende inhouden komen te oppervlakkig aan bod. De ondersteunende rol van de theorie bij de praktische uitvoeringen wordt onvoldoende bewaakt. Algemene doelstellingen zoals 'documentatiemateriaal kunnen opzoeken en gebruiken' en 'technische problemen analyseren en oplossen' komen onvoldoende aan bod.

Het leerplan van de derde graad Ruwbouw wordt te oppervlakkig geïmplementeerd. De competenties met betrekking tot plannen en voorbereiden worden summier of niet aangeboden. De leerlingen oefenen te weinig het opstellen van de eigen werkmethode. De uitvoeringstekeningen worden hoofdzakelijk manueel uitgevoerd. Tekenvaardigheden verwerven via CAD-software (Computer-aided design) is in het onderwijsproces minimaal opgenomen. De leerlingen missen hierdoor de kans om hun ruimtelijk inzicht en voorstellingsvermogen verder te ontwikkelen. Een aantal tekeningen haalt niet het niveau dat in de derde graad gevraagd wordt. De doelen over grondwerkzaamheden, traditionele bekisting en betonneren komen in de praktijk niet of onvoldoende aan bod. Een duidelijk omschreven opdracht en de vooropgestelde kwaliteitseisen ontbreken bij alle oefeningen. De realisaties zijn niet gericht op het uitwerken van knooppunten in de woningbouw en op het versterken van het inzicht in duurzaam bouwen. Nochtans zijn er goede initiatieven zoals het oefenhuis Noord en Zuid waarbij de leerlingen worden uitgedaagd om grotere en samengestelde delen van een hedendaagse woning, gekaderd binnen duurzaam bouwen, te realiseren. Omwille van

personeelwissels zijn deze werkzaamheden vorig schooljaar stilgelegd.

De stage wordt niet aangewend om de tekorten voor het bereiken van de leerplandoelstellingen per leerling aan te vullen. Tot vorig schooljaar maakten de leerlingen kennis met de bouwwereld via blok- en alternerende stage.

De geïntegreerde proef is inhoudelijk niet representatief voor het profiel van de opleiding. Het dossier bevat te veel theoretische aspecten en is onvoldoende afgestemd op de praktijkoefening.

De leerlingresultaten voldoen, maar zijn gebaseerd op een onvolledig onderwijsaanbod en een niet valide evaluatie. Hierdoor geven ze geen correcte informatie over de bereikte leerplandoelstellingen per leerling.

Uitrusting
ICT
Leermiddelen

De afdeling beschikt over voldoende materiële middelen om het leerplan te realiseren. Met het huidige leerlingenaantal is de atelierruimte haalbaar. De voorzieningen voor de basisveiligheid aan de machines en de veiligheidsinstructiekaarten zijn ter beschikking. De persoonlijke beschermingsmiddelen zijn voorhanden. Veiligheidshelmen worden in de werkplaats niet gedragen. Er is geen risicoanalyse gemaakt van deze werkomgeving.

De leslokalen waarin de nodige functionele kennis wordt ontwikkeld, zijn bescheiden uitgerust en beschikken niet over voldoende didactische panelen en materialen. De vakgroep beschikt over onvoldoende uitrusting om CAD te introduceren en de integratie van ICT in de lessen te bevorderen.

Evaluatiepraktijk
Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie

Het geheel van de evaluatie is onvoldoende transparant. Voor de technische vakken bestaat het dagelijks werk uit taken, toetsen en attitudes, waarbij de onderliggende criteria niet altijd duidelijk zijn. De afstemming van de evaluatie op de leerplandoelstellingen voldoet niet. Er wordt bovendien niet op een evenwichtige wijze gepeild naar de verschillende beheersingsniveaus van het leerplan. De nadruk ligt te sterk op kennisreproductie bij de theoretische onderdelen. Daarbij wordt ook vaak gepeild naar kennis van weinig relevante gegevens.

Bij het evalueren van praktijkopdrachten gaat de aandacht meer naar het product en minder naar het proces. Het is voor de leerling niet duidelijk welke criteria gehanteerd worden bij het beoordelen van hun praktijkopdracht. Vakgebonden attitudes worden soms verward met persoonsgebonden attitudes. De leervorderingen van de individuele leerlingen worden nog te weinig in kaart gebracht.

Tijdens de stage ligt de nadruk te sterk op het evalueren van attitudes. De eigenlijke activiteiten en in het bijzonder de beroepsvaardigheden worden beperkt geëvalueerd. Ook de evaluatie van de geïntegreerde proef is overwegend gericht op attitudemeting.

Zelfevaluatie heeft nog geen ingang gevonden in de lespraktijk. De competentie dat de leerling door zelfevaluatie zijn eigen handelen leert bijsturen om te komen tot kwaliteitsverbetering, is dan ook maar beperkt merkbaar in de evaluatiepraktijk.

Rapporteringspraktijk
Leerondersteunend

Leerlingen en ouders krijgen regelmatig informatie over de prestaties via de rapporten. De cijfers hebben slechts een beperkte informatiewaarde rond het bereiken van de competenties, aangezien ze niet gebaseerd zijn op een valide evaluatie. De rapportcommentaren zijn meestal vaststellend. Ze bevatten geen aanwijzingen over de effecten van de voorbije remediëring of de te ondernemen remediëring. Ouders kunnen wel steeds terecht op oudercontacten om bijkomende informatie te krijgen.

Leerbegeleiding
Preventief
Curatief

Het onderwijsleergesprek is de meest voorkomende werkvorm. Actieve werkvormen zijn nog niet ingebed in de dagelijkse klaspraktijk. Het aangereikte cursusmateriaal is niet gestructureerd en niet aangepast aan het leerlingenpubliek.

Differentiatie en het inoefenen van leerstrategieën komen nog te weinig aan bod. Er is een gebrek aan gestructureerde opdrachten die stijgen in moeilijkheidsgraad en de leerlingen uitdagen om meer zelfstandig te werken. Remediëring en feedback, aangepast aan de noden van alle leerlingen krijgen slechts beperkte aandacht.

In de tweede graad Bouw nemen de leerlingen in functie van de werkopdracht geen juiste werkhouding aan. De leerlingen in de derde graad Ruwbouw verwerven de attitude met betrekking tot veilig werken onvoldoende.

Deskundigheidsbevordering
Vorming
Overleg

De school of de vakgroep brengt de competenties en de professionele behoeften van het lerarenteam nog onvoldoende in kaart. De vakleraren maken een selectie uit de beschikbare vakgerichte nascholingen en trachten de verworven inzichten te implementeren in de eigen onderwijspraktijk. Ze missen hierbij echter kritische feedback. De vakgroepwerking wordt namelijk onvoldoende benut als een platform om te leren van elkaar via uitwisseling van ervaringen. Evenmin worden er inhoudelijke afspraken gemaakt met betrekking tot leerplangerichte opdrachten, evaluatiecriteria en leerbegeleiding. Het ontbreken van een sterkere sturing en opvolging door het directieteam is er oorzaak van dat de inhoud van de overlegmomenten beperkt blijft tot organisatorische aspecten. Kruistabellen opgemaakt per leraar werden in het verleden opgemaakt. Leerlijnen voor de verschillende vaardigheden over de graden heen werden nog niet ontwikkeld. Leerlingenresultaten worden niet geanalyseerd met het oog op het bijsturen van de eigen onderwijspraktijk of in het kader van het bewaken van de onderwijskwaliteit.

3.1.1.8 Elektriciteit in bso in de tweede en in de derde graad in de studierichting Elektrische installaties. (leerplannen O/2/2012/165 en O/2/2005/342)

Voldoet

De leerplandoelstellingen worden in voldoende mate gerealiseerd. De materiële uitrusting ondersteunt de leerplanrealisatie en wordt efficiënt ingezet.

Onderwijsaanbod
Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang

In beide graden krijgen de leerlingen de leerplandoelen geclusterd in deelvakken aangeboden. Door één leraar per leerjaar zowel de technische als de praktische vakken te laten onderwijzen, wordt tegemoet gekomen aan de voorwaarde voor een geïntegreerde aanpak. Toch wordt de toepassing van deze aanpak soms nog te weinig opgevolgd door de leraren.

In beide graden worden nagenoeg alle leerplandoelstellingen aangeboden, maar een aantal doelstellingen komt niet volgens het verwachte beheersingsniveau aan bod. Zo worden sommige doelen te diepgaand of te theoretisch behandeld en komen inhoud en bod die niet in het leerplan vermeld staan. Dit is onder meer zo voor de theorie rond elektronen en atomen, talstelsels, beslissingspanelen, weerstanden, magnetisme, elektrodynamische krachten, ... en wervelstromen.

De leerlingen maken tevens regelmatig eindeloos berekeningen buiten context. Het leerplan stelt echter duidelijk dat de theoretische en de technische begrippen van de elektriciteitsleer te beschouwen zijn als onderbouw voor de praktijk en ze dienen dan ook in dit kader gegeven te worden. De leraren hebben aandacht voor nieuwe technieken en materialen. Men gaat echter voorbij aan de doelstelling omtrent hernieuwbare energie. In de derde graad ging vorig schooljaar te weinig aandacht naar de doelstellingen omtrent huishoudtoestellen. Een aantal leerplandoelstellingen die wegens het niet voorhanden zijn van het materiaal niet op school kunnen gerealiseerd worden, komen aan bod via navormingen bij externe organisaties. Het afsluitend project in de tweede graad is representatief voor de leerplanrealisatie. De geïntegreerde proef in de derde graad is kwaliteitsvol uitgewerkt, doch inhoudelijk niet altijd representatief genoeg voor het profiel van de opleiding.

In de tweede graad volgen nog te weinig leraren de visie dat het theoretisch aanbod dient te gebeuren vanuit het proefondervindelijk waarnemen. De opbouw van projecten vanuit het onderzoekend en proefondervindelijk leren, blijven dan ook belangrijke werkpunten. De leerplandoelstellingen rond veiligheid, milieu en preventie krijgen zowel expliciet als impliciet voldoende aandacht. Een positief initiatief in dit kader vormt de invoering en het gebruik van een instructieboekje voor het veilig aanwenden van machines en toestellen door de leerlingen.

Onderwijsorganisatie
Samenstelling klasgroepen

Door de grootte van de lesgroepen beperkt te houden tot 12 à 15 leerlingen kunnen de onderwijsdoelstellingen functioneel gerealiseerd worden.

Uitrusting
ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen

De school beschikt over goed uitgeruste vaklokalen en werkplaatsen. Door de voortdurende aangroei van leerlingen moeten noodgedwongen een aantal lessen plaatsvinden in gewone leslokalen. Hierdoor komt de geïntegreerde aanpak in het gevaar. De beschikbare leermiddelen worden efficiënt aangewend voor de realisatie van de leerplandoelen. Het gebruik van ICT, onder andere voor het tekenen en programmeren, is geïmplementeerd in de lessen.

Evaluatiepraktijk De evaluatie is nog te weinig geïntegreerd in het onderwijsproces. De leraren zien evaluatie nog zeer sterk als een afzonderlijke activiteit in plaats van een progressief leermoment. Dat is merkbaar in de evaluatiepraktijk, die voornamelijk uit productevaluatie bestaat en minder uit procesevaluatie.

*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

De evaluatie van de technische vakken beperkt zich tot reproductie van kennis via taken en toetsen. Regelmatig nemen eindeloze berekeningen buiten context de bovenhand. Ook de kwaliteit en het stroomlijnen van taken en toetsen zijn wisselend. Sommige zijn netjes opgesteld met duidelijke criteria, andere bestaan uit (slordig) gedicteerde opdrachten.

De evaluatie van de praktische vaardigheden gebeurt per oefening/realisatie. Ook hier is de kwaliteit wisselend en niet eenduidig afgesproken binnen de vakgroep. Sommige leraren hebben evaluatiedocumenten uitgewerkt, anderen werken veeleer op basis van een momentopname en perceptie. Duidelijke transparante criteria ontbreken vooralsnog. Ook afspraken omtrent het evalueren van vakattitudes en algemene attitudes ontbreken, wat voor gevolg heeft dat deze sterk verweven geëvalueerd worden. Alternatieve vormen van evaluatie zoals zelfevaluatie, die het actief leren stimuleert, vinden weinig ingang in de klaspraktijk.

De stage is inhoudelijk goed georganiseerd. Door de leerlingen in verschillende bedrijven stage te laten lopen, krijgen ze meerdere leeransen. Wat betreft de evaluatie worden uitsluitend de attitudes geëvalueerd en niet de beroepsgerichte vaardigheden. Ook de evaluatie van de geïntegreerde proef is overwegend gericht op attitudemeting. De vaardigheden die geëvalueerd worden, zijn niet of minder van toepassing op de proef.

Leerbegeleiding De leraren doen inspanningen om de leerlingen zo goed mogelijk individueel te begeleiden en optimale slaagkansen te geven. Mede door de kleine klasgroepen slagen de leraren hier vrij aardig in. In de klassen heerst dan ook een aangenaam en constructief leer- en leerklimaat. Het professioneel engagement en de vakdeskundigheid van de leraren hebben een positieve invloed op het leerklimaat binnen de klassen.

*Preventief
Curatief*

De zorg voor het voeren van een talenbeleid vormt geen structureel aandachtspunt, doch impliciet zijn alle leraren hiermee begaan.

De kwaliteit van het studiemateriaal is vrij divers en varieert leraarafhankelijk. Het bestaat uit leerboeken, handgeschreven nota's en losse kopieën. Dit komt de consistentie binnen de studierichting alvast niet ten goede. Bijkomend zijn in de tweede graad de cursussen niet opgesteld volgens de leerplanvisie: het technisch-technologisch proces met de noodzakelijke integratie van theorie en praktijk, is in de structuur niet terug te vinden. Positief is wel dat in parallelklassen afspraken gemaakt worden om samen te werken en met hetzelfde cursusmateriaal aan de slag te gaan.

Deskundigheidsbevordering Binnen de vakgroep zijn weinig initiatieven noch afspraken te vinden over een gelijkgerichte aanpak binnen de afdeling. De leraren scholen zich op professioneel vlak wel regelmatig bij over de nieuwste technologieën. De vakdeskundigheid van de leraren en hun bereidheid tot overleg en samenwerking zijn sterke punten voor de afdeling om te komen tot een meer gelijkgerichte aanpak.

*Overleg
Vorming*

3.1.1.9 Carrosserie in bso in de derde graad Carrosserie (leerplan O/2/2009/339)

Voldoet

De leerplandoelstellingen worden in voldoende mate gerealiseerd. De evaluatie is valide.

Onderwijsaanbod
Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang

Alle onderwijsdoelstellingen worden effectief aangeboden aan de hand van motiverende werkopdrachten en bij het leerplan aansluitend cursusmateriaal. De leerlingen verwerven de beroepscompetenties van polyvalent koetswerkhersteller in voldoende mate. De vaardigheden op het gebied van plaatwerk en voorbereiding krijgen de nodige aandacht. De leerlingen werken zelfstandig, gemotiveerd en met zin voor nauwkeurigheid en afwerking aan de goed georganiseerde werkopdrachten. De verschillende onderdelen van het leerplan, kennis, vaardigheden en attitudes worden evenwichtig aangeboden. Het aanbod is voldoende afgestemd op het verwachte beheersingsniveau van de onderwijsdoelstellingen. De onderwijsdoelstellingen worden geïntegreerd aangeboden. Het aanbod vertoont voldoende horizontale en verticale samenhang.

Onderwijsorganisatie
Organisatie curriculum
Samenstelling klasgroepen

De groepering van leerlingen is functioneel voor het realiseren van de onderwijsdoelstellingen. De indeling van het curriculum en de organisatie van de lesweek zijn functioneel voor het realiseren van de onderwijsdoelstellingen.

Uitrusting
ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen

De school beschikt over voldoende actuele leermiddelen en goed uitgeruste werkplaatsen voor de realisatie van de onderwijsdoelstellingen. De werkruimte is echter beperkt en de lawaaihinder is storend voor de andere lesgroepen in de werkplaats. De school beschikt niet over een aparte schuurruimte. In de mate van het mogelijke wordt er gewerkt aan realistische en motiverende koetswerkherstellingen. De school zet het beschikbare didactisch materiaal en de schooluitrusting in met het oog op het bereiken van de onderwijsdoelstellingen. Het gebruik van specifieke informaticatoepassingen en ICT is beperkt, maar er is wel voldoende aandacht voor de actuele ontwikkelingen en trends binnen de sector.

Evaluatiepraktijk
Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie

Alle onderwijsdoelstellingen komen effectief, evenwichtig en met voldoende diepgang aan bod in de evaluatie. Er is voldoende evenwicht tussen de beoordeling van de leerplandoelstellingen en deze van de vakattitudes. Het beheersingsniveau voldoet. De leerlingen zijn op de hoogte van de evaluatiecriteria. Het is duidelijk voor welk deel de evaluatie meetelt in de bepaling van het eindtotaal. Wat de evaluatie van de stages betreft, worden overwegend de attitudes geëvalueerd en niet de beroepsgerichte vaardigheden. Ook de evaluatie van de GIP is nog sterk gericht op attitudemeting. De aparte GIP voor elektriciteit, die bestaat uit kopieerwerk, biedt weinig of geen meerwaarde.

Leerbegeleiding
Preventief
Curatief

De werkopdrachten en het studiemateriaal zijn gestructureerd en voldoende afgestemd op de leerplandoelstellingen. De leraren gebruiken activerende werkvormen, differentiatie, inoefenen van leerstrategieën, instructie- en vaktaal effectief voor het bereiken van de doelen. De leraren zorgen voor remediëring en geven feedback aangepast aan de noden van alle leerlingen.

3.1.1.10 Specifiek gedeelte in bso derde graad Centrale verwarming en sanitaire installaties (leerplan O/2/2014/282)

Voldoet

De leerplandoelstellingen worden in voldoende mate gerealiseerd. De evaluatie is valide.

Onderwijsaanbod
Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang

Alle basisdoelstellingen uit het leerplan worden effectief aangeboden. Er wordt slechts voor enkele doelstellingen gerekend op de stageplaatsen. Zo vult men de lessen aan wanneer de situatie in het atelier de realisatie niet toelaat. Uit de planningsdocumenten en uit de gesprekken met de leerlingen blijkt de nauwgezetheid waarmee dit uitgevoerd wordt.

In de huidige planning van de twee leerjaren wordt het leeuwendeel van de praktijkdoelstellingen uit het leerplan gerealiseerd in het eerste leerjaar van de derde graad. Er gaat, in het tweede leerjaar van de derde graad, zeer veel aandacht naar de geïntegreerde proef waar wekelijks ongeveer 12 lestijden praktijk aan besteed worden, gedurende het hele schooljaar. De geïntegreerde aanpak is lovenswaardig, maar het rendement kan met de huidige aanpak van de opvolging en de evaluatie niet bewaakt blijven.

De grote voeling van de vakleerkrachten met het werkveld staat borg voor de juiste verwachtingen van het beheersingsniveau van de aangeboden leeractiviteiten.

De lessen van de verschillende onderdelen worden grotendeels geïntegreerd aangeboden. De indeling van het lessenrooster in verschillende deelvakken weerhoudt de leraren er niet van om verder te kijken dan de enge interpretatie van hun opdracht.

Uitrusting
ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen

De werkplaatsen zijn voldoende uitgerust om de leerplandoelstellingen te realiseren. De leraren doen inspanningen om regelmatig voor vernieuwing te zorgen, ook met hulp van de stagegevers.

Er is recent geïnvesteerd in een scherm voor het technologie-lokaal. Voor opzoekwerk door de leerlingen moet de klas zich verplaatsen naar een ICT-lokaal waardoor de echte integratie in het lesgebeuren erg moeilijk wordt. In de ateliers gaan er regelmatig lessen technologie door, maar daar is geen ICT-infrastructuur beschikbaar. Er is zelfs nauwelijks ruimte om te zitten en notities te maken. Het labo elektriciteit is tijdens de doorlichting buiten gebruik. Voor de realisatie van de leerplandoelstellingen wordt er op dit ogenblik in het atelier sanitair gewerkt. Gezien het overwicht van de kennis-doelstellingen ondermijnt dit de planning niet.

Evaluatiepraktijk
Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie

De leraren hanteren geen vaste verdeelsleutel tussen product- en procesevaluaties, leef- en leerattitudes. Dat blijkt uit de gesprekken en uit het gebrek aan vakgroepverslagen of andere documenten.

Aan de vakbekwaamheid en de betrokkenheid van de vakgroep hoeft niet getwijfeld te worden, maar op deze manier van evalueren kan de volledigheid van de leerplandoelstellingen in de evaluatie onmogelijk gegarandeerd worden. De gewichten van de verschillende doelstellingen in de evaluatie stemmen niet overeen met de afspraken in de vakgroep.

De stage is inhoudelijk goed georganiseerd. Voor wat betreft de evaluatie worden hoofdzakelijk de attitudes geëvalueerd en niet de beroepsgerichte vaardigheden. Ook de evaluatie van de GIP is hoofdzakelijk gericht op attitudemeting. Daarnaast worden tevens een aantal leerplangerichte vaardigheden geëvalueerd die niet of minder van toepassing zijn.

Er is geen concrete communicatie over de evaluatiecriteria. De leerlingen leren gaandweg de aandachtspunten, criteria en normen kennen door de veelvuldige, vaak formatieve mondelinge evaluaties.

Rapporteringspraktijk
Leerondersteunend
Transparantie

De cijfers op het rapport zijn een bundel van beoordelingen per week. Er is op het elektronisch leerplatform niet te achterhalen welke de criteria waren waarmee de beoordeling tot stand kwam.

De rapporten vermelden sporadisch concrete opmerkingen die remediëring of vorderingen aanduiden. De commentaren beperken zich in de regel tot vermaningen in verband met de leefattitudes.

In het atelier is er een planningsbord waarop de cijfers genoteerd kunnen worden van de afgewerkte oefeningen. Na de vijfde lesweek is het bord echter nog niet in gebruik genomen.

Leerbegeleiding
Preventief
Curatief

De praktijkbundel bestaat louter uit een lijst met de namen van de oefeningen of een bundel met tekeningen. Alle oefeningen worden mondeling toegelicht tijdens het begin van de lessen. De leerlingen hebben geen houvast buiten de notities die zij tijdens die instructiemomenten zelf maken.

De inhoudelijke verbeteringen die de leraren in hun oefeningen maken kunnen zonder syllabus niet blijvend gemaakt worden. De kwalitatieve groei is niet gegarandeerd.

De leraren geven bijsturingen tijdens de praktijklessen. Wanneer er tekorten opduiken in de technologielessen wordt er tijd vrij gemaakt tijdens de praktijklessen om te remediëren. Daar wordt nooit melding van gemaakt in het agenda of op de rapporten.

Deskundigheidsbevordering
Overleg
Vorming

De leraren kiezen hun nascholingen doordacht en verrijken hiermee hun lespraktijk. Zij krijgen een aanbod via de directie of via hun contacten met de bedrijfswereld. De leden van de vakgroep scholen zeer regelmatig bij en kiezen hun nascholingen doelmatig in functie van het leerplan.

Er is een inventaris van de gevolgde bijscholingen, maar daar wordt geen gebruik van gemaakt door de directie om nieuwe noden vast te stellen. De vakgroep geeft blijk van voldoende vermogen om dat zelf te sturen.

3.1.1.11 Vakoverschrijdende eindtermen (VOET)

Voldoet

De school streeft in voldoende mate met een eigen planning de VOET bij haar leerlingen na.

Beleid
Doelgerichtheid

De visie en de doelstellingen voor het nastreven van de VOET zijn niet specifiek uitgeschreven, maar maken integraal deel uit van de krachtlijnen van het pedagogisch project. Gegeven de heterogeniteit, de taal- en leerachterstand en de kansarmoede van de leerlingen beschouwt de school het als haar prioritaire taak om hun optimale ontwikkelingskansen te geven en hen te vormen tot competente arbeidskrachten en actieve burgers. Het nastreven van de VOET sluit daar volledig bij aan.

De school betreft het hele schoolteam bij het planmatig nastreven van de VOET. Op vakniveau stuurt ze de leraren aan om het aanbod van relevante VOET in de jaarplanning op te nemen. Zowel eindtermen uit de gemeenschappelijke stam als uit de contexten en leren leren komen in aanmerking. Daarnaast besteedt de school veel aandacht aan brede en ervaringsgerichte vorming door middel van vakgebonden of vakdoorbrekende projecten en andere schoolactiviteiten. De

vormende waarde ervan dient onderbouwd te worden met verwijzing naar de betrokken VOET. Het aanbod van VOET is op vak- en schoolniveau per graad geïnventariseerd in registratiedocumenten.

De communicatie en de sensibilisering met betrekking tot visie, doelstellingen en operationalisering zijn hoofdzakelijk enkele jaren geleden gebeurd bij de overstap naar de nieuwe VOET. Sindsdien is er weinig of geen expliciete aansturing terug te vinden in de beleidsdocumenten. Gekoppeld aan coördinatiewissels in de voorbije jaren en de recente aanstelling van een nieuwe coördinator VOET, werkt de school vanaf dit schooljaar aan een doorstart. Daarbij worden de doelstellingen en verwachtingen rond VOET opgefrist.

Ondersteuning Als gevolg van coördinatiewissels was er in de voorbije jaren weinig continuïteit in de ondersteuning van de VOET-werking. Op vakniveau wordt het nastreven van de VOET wel formeel, maar weinig inhoudelijk aangestuurd. De instructies voor de opname van betrokken VOET in de jaarplannen en de registratiedocumenten worden wel grotendeels nageleefd. Voor vak- of schoolgebonden projecten, waarin VOET nagestreefd worden, treedt de schoolleiding stimulerend en faciliterend op.

Van de nieuw aangestelde coördinator wordt verwacht de ondersteuning op vak- en schoolniveau weer structureel op punt zetten. Daartoe zijn al enkele beleids- en planningsdocumenten opgesteld.

Doeltreffendheid Er is op school- en op vakniveau geen systematische aanpak van de evaluatie van de VOET-werking.

Via de opname van de VOET in de jaarplannen en de registratiedocumenten heeft de school een beeld van het aanbod op vak- en schoolniveau. Uit een steekproef in één studierichting, uitgevoerd door de nieuwe coördinator, blijkt dat over alle vakken en leerjaren verspreid nagenoeg alle VOET aan bod komen. Die inventarisatie is echter te beperkt om representatief te zijn en geeft geen informatie over de kwaliteit van het aanbod. Die wordt onvoldoende systematisch opgevolgd en waar nodig bijgestuurd.

Na afloop van projecten is er veelal zelfevaluatie en reflectie over de organisatie, de inhoud en de beleving van de leerlingen. Via interne en externe feedback wordt gepolst naar positieve en negatieve punten en op basis hiervan wordt bijgestuurd. De zelfevaluatie gebeurt echter veeleer op grond van ervaringen en perceptie en onvoldoende op grond van criteria bij de initiële doelen. In de meeste vakgroepen zijn er weinig of geen sporen van zelfevaluatie van het nastreven van de VOET. In de doorlichting blijkt dat het nastreven van de VOET op vakniveau in verschillende vakken veeleer impliciet dan wel expliciet gebeurt.

Hoewel de school de doeltreffendheid van het nastreven van de VOET niet systematisch evalueert, is het toch duidelijk dat ze erin slaagt een positief leer- en leefklimaat te realiseren als prioritaire randvoorwaarde voor de leerattitudes en de persoonlijkheidsvorming van de leerlingen. De verschillende projecten en extramurale activiteiten die bij de VOET aansluiten, zijn een duidelijke meerwaarde voor de vorming van de leerlingen.

Ontwikkeling	Met de aanstelling van een nieuwe coördinator wil de school de VOET-werking een nieuwe stimulans geven. Om de VOET-werking meer structureel aan te pakken en op te volgen zijn de doelstellingen op beleidsniveau opgefrist en zijn op basis daarvan ook al enkele beleidsdocumenten ontwikkeld. De vakgroepen krijgen daarin duidelijke verantwoordelijkheden toegewezen. Daarnaast zijn er ook plannen voor een evaluatie van het aanbod en het bereik van de VOET. Aan dit bijsturingproces heeft de school nog geen concrete professionaliseringsinitiatieven voor de leraren gekoppeld.
Uitvoering Politiek-juridische samenleving	Een groot deel van de eindtermen wordt met voldoende diepgang bij de meeste leerlingen nagestreefd. Onder meer in project algemene vakken (PAV) maken de leerlingen kennis met verschillende leerinhouden die betrekking hebben op rechten en plichten, mensen- en kinderrechten, politieke bestuursvormen en instellingen (op nationaal en internationaal niveau). Via aansluitende excursies, projecten en het volgen van de actualiteit beleven ze enkele van deze inhouden ervaringsgericht of verdiepen ze zich in enkele kenmerkende probleemvelden. Als voorbereiding op een tewerkstelling en het leven in de maatschappij leren zij in verschillende vakken en via de leerlingenbegeleiding de betrokken rechten en plichten kennen.

De eindtermen rond participatie en besluitvorming en actief engagement ten aanzien van bovenvermelde thema's worden door de school bij de leerlingen wel aangemoedigd, maar kennen weinig succes. Zo zijn bijvoorbeeld alle pogingen mislukt om op school een leerlingenraad te organiseren.

Lichamelijke gezondheid en veiligheid	De meerderheid van de eindtermen wordt met voldoende diepgang bij de meeste leerlingen nagestreefd. De eindtermen met betrekking tot eigen lichaam en lichaamsbeweging komen onder andere aan bod in de vakken lichamelijke opvoeding en PAV. De school organiseert sportklassen en sportactiviteiten voor de leerlingen. In het thema 'fit en gezond' (PAV/lichamelijke opvoeding) maken de leerlingen ervaringsgericht kennis met het belang van de wisselwerking lichaamsbeweging-voeding-gezondheid. In de socio-emotionele begeleiding van de leerlingen komen elementen van lichamelijke gezondheid geregeld aan bod. In enkele thema's PAV wordt ingegaan op gezondheidsrisico's en verkeersveiligheid. Eindtermen met betrekking tot veilige en gezonde leef- en schoolomgeving komen voor een groot deel aan bod in de specifieke vorming waar leerlingen veilig leren werken in een werkomgeving. Het is een vast onderdeel van de evaluatie in de meeste praktijkvakken.
--	---

3.1.2 Voldoet de school aan de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'?

Het Stedelijk Onderwijs wil voor de organisatie van het welzijnsbeleid vooral eenheid en samenwerking creëren. Daarom heeft het beleid gekozen voor een indeling in divisies volgens de onderwijsniveaus. Sinds 1 september 2014 zijn de twee scholengemeenschappen (Noord en Zuid) gefusioneerd tot één scholengemeenschap (Stedelijk Lyceum) en ondergebracht in de divisie secundair onderwijs. Deze heeft een eigen opdracht, werking, structuur en stelt een beleidsplan op. De divisie wordt geleid door één divisiedirecteur om maximale eenheid van het beleid na te streven.

De dienst Patrimonium en de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk (IDPB) ondersteunen de divisie. Zij volgen de verslagen van de externe diensten op en geven hierbij advies. Eveneens plannen zij acties om de bewoonbaarheid en veiligheid in de scholen te verbeteren. Uit het onderzoek Bewoonbaarheid, Veiligheid en Hygiëne (BVH) blijkt dat de ondersteuning en de advisering van

de interne preventiedienst aan de directies nog niet optimaal verlopen. Per vestigingsplaats is er een lokale preventiemedewerker die fungeert als contactpersoon voor de IDPB en de dienst Patrimonium.

De organisatie en de uitvoering van het welzijnsbeleid zijn geïntegreerd in het algemeen beleid, zowel op school- als op divisieniveau. Het centrale beleid streeft naar een transparant BVH-beleid waarbij renovatie en nieuwbouwprojecten centraal staan. Verder wordt er volop ingezet op attitudewijziging en vorming van het personeel aangaande BVH. Verschillende acties zijn in de meerjarenplanning op centraal niveau opgenomen en worden door diverse verantwoordelijken opgevolgd.

Uit het onderzoek blijkt dat door het gebruik van verscheidene planningsdocumenten (Metis-square, globale preventieplannen, actieplannen ...) de lokale verantwoordelijken niet altijd zicht hebben op de geplande en de reeds uitgevoerde taken door het centrale niveau. Het afgelopen jaar is sterk ingezet op de verbetering van de communicatie tussen het centrale niveau van het Autonoom Gemeentebedrijf (AGB) van het Stedelijk Onderwijs en de scholen, maar dit verloopt nog steeds niet optimaal. De school is nog onvoldoende op de hoogte van de stand van zaken van de werken gepland door de dienst Patrimonium. Het beleid maakt zich sterk dat na de operationalisering van Metis-square, de scholen een totaal beeld zullen krijgen op de beheersing van de risico's.

De inspraak van de werknemers in het welzijnsbeleid wordt voor het Stedelijk Onderwijs geregeld via het Speciaal Overleg Comité (SOC). Dit comité vergadert op regelmatige tijdstippen. Op het niveau van de school worden een globaal preventieplan (GPP) en jaarlijks actieplan (JAP) opgesteld door de lokale werkgroepen voor preventie. Nieuwbouwconcepten en grote renovaties zijn in aparte AGB-/patrimoniumprojecten opgenomen. De documenten die voorgelegd worden aan het SOC, zijn meestal de acties opgesteld door de dienst Patrimonium en zijn vooral beperkt tot de investeringsdossiers voor het AGB van het Stedelijk Onderwijs. Het GPP en JAP, opgesteld op schoolniveau, worden nauwelijks aan het SOC kenbaar gemaakt. De onderwijsinspectie heeft echter wel bedenkingen bij het toekennen van de prioriteiten en de wijze waarop enkele vooropgestelde streefdata zijn bepaald. De prioriteitenbepaling is doorgaans onvoldoende gebaseerd op duidelijke criteria of risicoanalyses.

De school beschikt over ruime en goed onderhouden lokalen en werkhuizen. Ook het klasmeubilair is nog in zeer goede toestand.

De school gaat op systematische wijze de bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne na. Dat blijkt uit de regelmaat waarmee ze controles uitvoert. Daardoor kent ze de tekorten en is ze waakzaam voor ongunstige veranderingen. Het globaal preventieplan en het jaarlijks actieplan zijn opgebouwd op basis van intern uitgevoerde controles en de bevindingen van de externe en interne diensten. De wijze waarop de risico-inschattingen verloopt, is soms te weinig gebaseerd op duidelijke criteria. Sommige tekorten zijn op het ogenblik van de doorlichting al weggewerkt voor andere is de bijsturing gepland. De uitwerking van de plannen is concreet, realistisch en er wordt in voldoende middelen voorzien, waardoor de onderwijsinspectie kan aannemen dat de uitvoering zal volgen. Vorig schooljaar is er geen rondgang uitgevoerd door de interne preventieadviseur. Hoewel de aankoopprocedure goed is uitgewerkt, zijn er in de school toch producten met gevaarlijke eigenschappen aanwezig die niet aangekocht zijn door de school.

Uit de controles en adviezen van de bevoegde interne en externe diensten blijkt een beperkt aantal tekorten op het vlak van de bewoonbaarheid, veiligheid, gezondheid en hygiëne. De vaststellingen in deze documenten stemmen overeen met de bevindingen van de onderwijsinspectie tijdens de doorlichting. In het huidige schooljaar is het wegwerken van de volgende tekorten gepland: de tekorten die vermeld staan in het keuringsverslag van de laagspanningsinstallatie, het gebrek aan compartimentering door de slechte werking van de branddeuren, de uitvoering van de zonering aan het oplaadstation voor de batterijen in de autowerkplaats en de plaatsing van een extra noodtrap. Een belangrijk werkpunt blijft de beheersing en de opslag van de producten met gevaarlijke eigenschappen. Tijdens de rondgang is vastgesteld dat enkele gevaarlijke producten nog niet voorzien zijn van een geldig etiket en niet conform de regelgeving worden opgeslagen. Bovendien zijn een aantal aanwezige producten niet opgenomen in de inventaris van de producten met gevaarlijke eigenschappen. De school beschikt niet over een geactualiseerde

asbestinventaris. Het gebouw is gebouwd na 1993 waardoor men kan aannemen dat de school asbestvrij is. Bij zonnig weer loopt de temperatuur in de klaslokalen aan de zuidkant hoog op. Omdat dit probleem zich stelt in meerdere scholen van de scholengemeenschap onderneemt de divisie secundair onderwijs stappen om dit globaal aan te pakken.

Een positief initiatief is de invoering van een instructiepaspoort voor het veilig gebruik van machines en toestellen door de leerlingen. Hierin staat opgenomen voor welke machines de leerlingen instructies hebben ontvangen en met welke ze mogen werken.

Op het vlak van gezondheid en hygiëne voldoet de vestiging in voldoende mate aan de minimale verwachtingen. Hoewel er onvoldoende urinoirs en toiletten voor de jongens zijn, heeft de onderwijsinspectie tijdens de doorlichting niet kunnen vaststellen dat dit leidt tot overlast. Er zijn nog geen schotten geplaatst tussen de urinoirs.

De school krijgt een gunstig advies voor de erkenningsvoorwaarde bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne. Omwille van de systematiek waarmee de school tekorten opspoot en wegwerkt, de realisatie van kleinere tussentijdse oplossingen en de aandacht voor proactieve acties, vertrouwt de onderwijsinspectie op het beleidsvoerend vermogen van de school om de resterende tekorten weg te werken.

3.1.3 Voldoet de school aan de overige erkenningsvoorwaarden?

Het onderzoek naar het voldoen aan de geselecteerde erkenningsvoorwaarden levert het volgende op.

Onderzochte erkenningsvoorwaarde	
Leeft de school de bepalingen na over de taalregeling in het onderwijs? (codex so, art. 15, §1, 5°)	ja
Neemt de school de reglementering betreffende verlofregeling en aanwending van de schooltijd in acht? (codex so, art. 15, §1, 7°)	ja
Heeft de school een beleidscontract of beleidsplan met een centrum voor leerlingenbegeleiding dat minstens de verplichte bepalingen vermeldt? (codex so, art. 15, §1, 9° en decreet CLB, art. 39 en 40)	ja

3.2 Respecteert de school de overige reglementering?

Het onderzoek naar het voldoen aan de geselecteerde reglementering levert het volgende op.

Onderzochte regelgeving	
Is er een schoolreglement waarin de verplichte bepalingen correct zijn opgenomen? (codex so, art. 112 en 123/10)	ja
• de basisprincipes van het schoolbeleid met betrekking tot een aantal leerlinggebonden materies	ja
• de lesspreiding en de vakantie- en verlofregeling voor leerlingen	ja
• de krachtlijnen inzake extra-murosactiviteiten, leerlingenstages, werkplekleren en school- of centrumvervangende onderwijsprogramma's	ja
• de samenwerking met andere onderwijsinstellingen, vormingsinstellingen of organisaties voor zover rechtstreekse impact op leerlingen	ja
• bepalingen in verband met het recht op onderwijs aan huis	ja
• de bijdrageregeling, afwijkingen en contactpersoon terzake	ja
• de inspraakmogelijkheden voor de betrokken personen in de school of centrum	ja
• de voorwaarden waaronder de betrokken leerling en de betrokken personen inzage kunnen uitoefenen in of een toelichting kunnen vragen bij of een kopie kunnen bekomen van de leerlingengegevens, waaronder de evaluatie-gegevens	ja
• de organisatie van de leerlingenevaluatie	ja
• de lokale leefregels	ja
• de eventuele beroepsmogelijkheden voor de betrokken personen ten aanzien van betwiste beslissingen buiten beslissingen in verband met definitieve uitsluiting of leerlingenevaluatie	ja
• de basisprincipes van het schoolbeleid met betrekking tot reclame en sponsoring	ja
• engagementsverklaring waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen	ja
• bepalingen over overdraging bij schoolverandering van leerlingengegevens naar de nieuwe school	ja
Is het schoolreglement conform het inschrijvingsrecht? (codex so, art. 110/1 tot 110/10)	ja
Informeert de school ouders en leerlingen en personeel over het centrum voor leerlingenbegeleiding waarmee ze samenwerkt? (codex so, art. 15, §1, 9° en decreet CLB, art. 33)	ja
Respecteert de voorziene verhaalmogelijkheid de reglementair voorgeschreven procedure? (codex so, art. 115/6)	ja
Respecteert de school voor secundair onderwijs de reglementaire bepalingen met betrekking tot oriëntering en evaluatie van leerlingen? (codex so, art. 254, §1, 256, §1, 1° en BVR van 19-7-2002)	neen
Respecteert de school het minimumlessenrooster? (codex so, art. 148-157 en BVR van 19-7-2002)	ja

4 BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of procesvariabelen levert het volgende op.

4.1 Evaluatiepraktijk

Doelgerichtheid Mede naar aanleiding van de opmerkingen van de vorige doorlichting ontwikkelde de school een algemene visie op de leerlingenevaluatie. Met de evaluatiepraktijk wil de school alle betrokkenen inzicht verschaffen in de mogelijkheden, beperkingen en vorderingen van de leerlingen in het leerproces. Bovendien wil ze hiermee waar nodig remediëring of bijsturing opzetten en gegevens aanreiken om leerlingen optimaal te oriënteren. Het belang van de eindtermen en de leerplandoelen als uitgangspunt voor een kwaliteitsvolle en betrouwbare evaluatie wordt sterk benadrukt.

Volgens de aanbevelingen in de meeste leerplannen, kiest de school voor permanente evaluatie in het bso, behalve in het derde leerjaar van de derde graad waar ze de leerlingen wil voorbereiden op een eventuele stap naar het vervolgonderwijs. Hoewel weinig leerlingen effectief doorstromen, opteert de school hier voor een traditionele evaluatie van dagelijks werk en examens.

Er bestaan nagenoeg geen richtlijnen over de inhoudelijke aspecten van de evaluatie en over transparante evaluatiecriteria: representativiteit ten aanzien van de leerplandoelstellingen en de vernieuwde leerplanconcepten, de verhouding tussen kennis en vaardigheden, proces- en productevaluatie, basis en uitbreiding en persoons- en vakgebonden attitudes. Daarvoor wordt de verantwoordelijkheid gelegd bij het vakgroepenoverleg en rekent de directie op de deskundigheid van de leraren. Enkel voor de evaluatie van stages en de geïntegreerde proef worden bindende afspraken gemaakt.

Er zijn geen procedures uitgewerkt om de leerbegeleiding en de evaluatie systematisch aan elkaar te koppelen. Remediërende initiatieven zijn daardoor in grote mate leraarafhankelijk.

Tijdens de delibererende klassenraad vormen de interpretatie van de studieresultaten, de evolutie van het leerproces en de effectieve leervorderingen de basis voor een leerlinggerichte attestering.

Ondersteuning De implementatie van de permanente evaluatie verloopt moeizaam. Zij wordt onvoldoende ondersteund door een duidelijk afsprakenkader en doelgerichte deskundigheidsbevordering. De school ondersteunt de evaluatiepraktijk vooral organisatorisch. Ze plant de rapporten- en examenperiodes volgens vaste afspraken in de schoolkalender. Daaraan is ook de organisatie van begeleidende klassenraden en oudercontacten verbonden. De organisatie en invulling van de geïntegreerde proef worden in de respectieve studierichtingen gecoördineerd aangepakt. Er is proces- en productevaluatie en evaluatie door externe juryleden. Er zijn duidelijke afspraken over welke vakken erin opgenomen worden en wat hun inhoudelijk aandeel is. Voor de stage zijn er generieke evaluatieformulieren voor de stagebegeleider en de stagegever. De stage-evaluatie gebeurt aan de hand van een checklist waarin hoofdzakelijk persoonsgerichte vaardigheden beoordeeld worden. De leerling zelf wordt niet bij de evaluatie betrokken.

De beoordeling in de checklist wordt omgezet naar punten en verwerkt tot een eindcijfer.

Omdat de vakgroepen en de individuele leraren binnen de gestelde klijntlijnen min of meer op hun eigen manier hun verantwoordelijkheid opnemen, resulteert dit in verschillen in de kwaliteit van de evaluatiepraktijk. Het beleid geeft onvoldoende concrete impulsen tot meer gelijkgerichtheid en ondersteuning. Zij stelt op dit vlak geen agendapunten op voor de vakgroepwerking of prioriteiten in het nascholingsbeleid

Het schoolbeleid zette de laatste schooljaren fel in op het stroomlijnen van de rapporteringspraktijk. De communicatie met de leerlingen en hun ouders over de schoolse vorderingen verloopt op een gestructureerde en transparante manier via frequente rapporten, agenda's, oudercontacten en een voor ouders voortdurend raadpleegbaar elektronisch platform. Het beleid stimuleert de leraren om de rapportcijfers met degelijke commentaren te onderbouwen. Vanuit het taalteam worden tips ter beschikking gesteld voor de opbouw en het taalgebruik bij het schrijven van rapportcommentaren.

Doeltreffendheid Deze beleidsaanpak leidt slechts in een aantal vakken en structuuronderdelen tot een evaluatie die voldoende afgestemd is op de leerplandoelstellingen. In sommige vakken peilt de evaluatie onvoldoende naar het bereiken van deze doelstellingen, zowel wat kennis, vaardigheden als attitudes betreft. De link tussen de vraagstelling en de daaraan gekoppelde doelstelling is niet altijd duidelijk. Het onderscheid tussen product- en procesevaluatie wordt door de verschillende vakgroepen op een verschillende wijze geïnterpreteerd en toegepast. In sommige vakken en lerarenafhankelijk doet zich een vermenging voor van vakgebonden en schoolse attitudes. De gehanteerde evaluatiecriteria zijn bovendien niet altijd duidelijk. De validiteit van de evaluatie komt hierdoor in het gedrang en daardoor ook het trekken van de juiste conclusies bij een deliberatie .

De afspraken met betrekking tot de rapportcommentaren worden niet altijd opgevolgd. Voor elk vak wordt commentaar gegeven, doorgaans opbouwend en positief geformuleerd, maar de analyse van de leervorderingen is meestal weinig diepgaand en zelden gekoppeld aan een remediëringstraject.

Voor de motivering van B- en C-attesten ontbreekt in een aantal gevallen een gesynthetiseerde verantwoording die alle elementen omvat die hebben bijgedragen tot de beslissing van de delibererende klassenraad, zoals een inhoudelijke analyse van de tekorten, de aangeboden remediëringinitiatieven en effecten ervan. De archivering van de motiveringen is tevens voor verbetering vatbaar. Wanneer een leerling overstapt naar een andere school, worden de desbetreffende notulen samen met zijn dossier naar de nieuwe school gestuurd. Dit is een inbreuk tegen de regelgeving die stelt dat de notulen dertig jaar door de school moeten bewaard worden.

Ontwikkeling De school heeft tot nog toe weinig of geen initiatieven genomen om de deskundigheid bij de leraren te bevorderen. In sommige vakken neemt de vakgroep zelf het initiatief om de leerlingenevaluatie bij te sturen en zich daarrond te professionaliseren.

Inbreuk(en) op regelgeving In geval van een B- of C-attest bevatten niet alle notulen een synthese van de elementen die tot deze beslissing hebben geleid (het Besluit van de Vlaamse regering van 19/07/2002, afd. 3 art. 5).
Het opstellen en bewaren van de notulen (omzendbrief SO64, 8.3).

4.2 Leerbegeleiding

Doelgerichtheid Een aantal input- en contextfactoren zetten de school voor een enorme uitdaging om de leerbegeleiding vorm en inhoud te geven. De school beschouwt haar hele populatie als risicoleerlingen. Meer dan 70% van de leerlingen heeft één of meerdere jaren schoolse achterstand. Voor de instromende leerlingen lopen deze cijfers op tot 100%. Vrijwel alle leerlingen komen uit gezinnen met een immigratieachtergrond waarin het Nederlands niet de thuistaal is. De meeste leerlingen kampen met specifieke (leer)zorgproblemen. Bijna alle leerlingen vallen onder een of andere gelijke onderwijskansen-indicator en er worden meer en meer leerlingen ingeschreven uit het buitengewoon onderwijs of zonder het attest van basisonderwijs.

De school heeft een visie, doelen en acties uitgeschreven om haar missie 'Je verleden kan je niet veranderen, je toekomst wel' te realiseren. De leerbegeleiding is ingebed in een schoolbrede visie op leerlingenzorg. De eindtermen 'leren leren' worden echter onvoldoende als referentiekader gehanteerd. De schoolvisie en de bijhorende doelstellingen en actiepunten focussen zich vooral op de socio-emotionele begeleiding.

De school verwacht in haar visietekst 'leerzorg' dat het tot de kerntaak van alle leraren behoort om aandacht te hebben voor leren leren, remediëren, differentiëren en motiveren. Deze visie is vertaald in doelstellingen op schoolniveau, lerarenniveau, leerlingenniveau en ouderniveau. De verwachtingen rond motiveren worden op de verschillende niveaus goed ingelost. De aandacht voor de andere elementen in de visietekst en de verwante doelstellingen is veeleer beperkt of onbestaande. De aandacht voor een taalgerichte leerbegeleiding is leraarafhankelijk. Om de leerlingen te helpen bij het zelfstandig en planmatig werken, verwacht de school dat de leraren de OVUR-strategie als leerstrategie implementeren. De integratie van deze strategie in het onderwijsproces moet in de meeste vakken nog opgestart worden.

Het expliciet en gelijkgericht nastreven van de vakoverschrijdende eindtermen 'leren leren' wordt veeleer verengd tot het wegwerken van leerachterstanden en taalachterstanden, het inslijpen van de noodzakelijke verworvenheden uit voorgaande lessen en het geven van studietips bij de start van het schooljaar of bij de voorbereiding van de examens. Het onvoldoende beheersen van de eindtermen 'leren leren' rond 'opvattingen rond leren' (Et 1, Et 2) en 'regulering van het leerproces' (Et 7 – Et 11) zet mede een druk op de studiemotivatie en op het leerrendement.

De inschrijving gebeurt op basis van een gedetailleerde screening, met een gerichte aandacht voor de (leer)zorgnoden. De school wordt geconfronteerd met leerlingen die omwille van leeftijd in een hoger jaar mogen instromen met nefaste gevolgen, vooral voor de vakken van het specifiek gedeelte. De school streeft ernaar om bij inschrijving deze leerlingen zoveel als mogelijk te laten instromen in het eerste leerjaar van de tweede graad.

Voor de school zijn de ouders een belangrijk ankerpunt. Men doet maximale inspanningen om de ouderbetrokkenheid bij de school te vergroten. De ouderavonden zijn steeds gekoppeld aan de rapportuitreiking waarbij eventuele bijsturingen rond het leergedrag van het kind besproken worden. Het secretariaat neemt bij afwezigheid onmiddellijk contact met de ouders.

Ondersteuning De school hanteert procedures voor de beginsituatiebepaling van de leerlingen en inventariseert de zorgbehoeften van haar leerlingenpopulatie. Zwakke leerlingen met leer-, ontwikkelings- en gedragsstoornissen, met leer- en taalachterstanden, met studieproblemen en/of met GOK-indicatoren worden ondersteund. De opgezette structuren om ontwikkelings- en gedragsstoornissen aan te pakken resulteren in een positief leef- en leerklimaat. De aanpak van de andere knelpunten is overwegend minder succesvol omwille van een onvoldoende gelijkgerichte aanpak op vakniveau. De school verwacht dat men ook differentieert binnen de sterke leerlingen. De inlossing van deze verwachting in de vakken is veeleer matig.

De school slaagt erin een gedisciplineerd, aantrekkelijk en veilig leer- en leefklimaat te creëren als bevorderende randvoorwaarde voor het welbevinden en de leerprestaties van de leerlingen. In de eerste en de tweede graad beperkt de school het aantal leerlingen per klas tot 12 leerlingen. Dit resulteert in een relatief individuele benadering. Voor dit pedagogisch aspect maakt de school haar engagement waar.

Er zijn echter grote snelheidsverschillen om het gecreëerde leer- en leefklimaat als hefboom te benutten om de leerbegeleiding vorm en inhoud te geven in functie van de leerplanrealisatie en de vereiste beheersingsgraad bij de leerlingen. Actieve werkvormen komen veeleer sporadisch aan bod. De lesopbouw en het aangeboden cursusmateriaal missen in een aantal vakken structuur of zijn onvoldoende afgestemd op het beheersingsniveau van de doelgroep.

Gezien de grootstedelijke context blijft de instroom van taalzwakke leerlingen en leerlingen met leermoeilijkheden bestaan. Vandaar dat de school de GOK-uren blijft inzetten op socio-emotionele ontwikkeling en taalvaardigheidsonderwijs in de eerste graad, preventie en remediëring van studie- en gedragsproblemen en taalvaardigheidsonderwijs in de tweede en de derde graad. Stimulerende, compenserende, remediërende en differentiërende maatregelen worden voor alle behoeftige leerlingen toegepast, niet enkel voor de geattesteerde leerlingen.

In de onthaalweek organiseert de school in het eerste leerjaar van de eerste graad activiteiten en evaluaties met de focus op vaardigheden en in mindere mate op basis van verworven kennis. Op basis hiervan worden vanaf dit schooljaar heterogene klasgroepen samengesteld. In de eerste graad is er een gestructureerde studiebegeleiding met aandacht voor remediëring, peer-teaching en 'snuffelmomenten' in het eerste leerjaar van de derde graad met betrekking tot studiekeuze. In de eerste twee graden worden alle leerlingen getest op taalvaardigheid.

Voor de implementatie van het beleid rond leerbegeleiding is er samenwerking tussen leerlingenbegeleiders, het CLB, klastitularissen, praktijkleraren, technisch adviseurs, stagebegeleiders en stagegevers, GOK-team, talenbeleid en toelatingsklassenraden. De cel leerlingenbegeleiding heeft echter weinig zicht op de kwalitatieve toepassing van de beleidslijnen rond leerbegeleiding in de vakken.

Doeltreffendheid Het digitale leerlingenvolgsysteem bevat alle leerlingresultaten, remediëringsinitiatieven, studiehouding, mogelijke studievorderingen en begeleiding van leerstoornissen. De remediëring wordt aan de professionaliteit van de individuele leraar overgelaten, waardoor er leraargebonden verschillen ontstaan.

Na een periode wordt een zelfevaluatie gemaakt door de werkgroep studiebegeleiding met ondermeer een evaluatie van een rapportperiode, de formulering van actiepunten en de verantwoordelijken.

Ontwikkeling De professionalisering rond preventieve leerbegeleiding, vooral op vakniveau, is veeleer miniem. Indien nodig is er samenwerking met andere scholen. Er is geen samenwerking met externen omdat hun invalshoek volgens de school onvoldoende afgestemd is op hun leerlingenpubliek.

4.3 Aanvangsbegeleiding

Doelgerichtheid Zowel op het niveau van de scholengemeenschap als op schoolniveau is een duidelijk kader voor de begeleiding van de beginnende leraren uitgeschreven. De aanwerving, de begeleiding en de opvolging van de nieuwe leraren verlopen volgens een stappenplan dat helder is gecommuniceerd. De scholengemeenschap stelt een brochure ter beschikking met praktische informatie. Aansluitend werkt de school met een chronologisch stappenplan voor het informeren en het begeleiden van de nieuwe leraren. Hun begeleiding vertrekt van een schoolvisie die de nadruk legt op betrokkenheid en het bieden van kansen aan de leerlingen. Vanuit deze visie ontwikkelt de school voor de aanvangsbegeleiding een strategie die gericht is op een efficiënte integratie van de beginnende leraren binnen de schoolcultuur.

Ondersteuning Het beleidsteam (directie en technisch-adviseurs), de mentor-coach en de persoonlijke coach zijn de belangrijkste begeleiders en aanspreekpunten. Het beleidsteam coördineert de screening en de aanwerving van de beginnende leraren. De mentor-coach zorgt voor een regelmatige informatiedoorstroming en voor pedagogisch-didactische ondersteuning. Als persoonlijke coach fungeert meestal een collega van hetzelfde vakgebied. De mentor-coach en de persoonlijke coach treden op als vertrouwenspersoon. Het beleidsteam heeft naast een ondersteunende rol ook een evaluerende opdracht. De school bewaakt de grens tussen begeleiden en evalueren. De mentor-coach heeft vanuit het lestijdenpakket een aantal lestijden toegewezen gekregen om de begeleidende en ondersteunende taak in te vullen. Binnen een aantal vakgroepen bestaat een collegiale samenwerking en een sterke onderlinge verbondenheid. Beginnende leraren kunnen gemakkelijk terugvallen op hun ervaren collega's. De onderwijspraktijk met open klasdeuren getuigt van een vertrouwensvol en ongedwongen lesklimaat. Binnen de vakgroep Engels vormt een collegiale visitatie een sterke pijler voor het uitzetten van leerlijnen en een gelijkgerichte werking.

Doeltreffendheid De school hecht veel belang aan de aansluiting van het profiel van de beginnende leraar bij de schoolcultuur. Tijdens het begeleidingstraject krijgen de nieuwkomers de kans te groeien in hun opdracht. De mentor-coach reikt tijdens formele en informele klasbezoeken feedback en werkpunten aan. De eindevaluatie van de leraar is in handen van het beleidsteam en de directeur. Zowel de tussentijdse evaluatie als de eindevaluatie gebeuren aan de hand van klasbezoeken, losse observaties en functioneringsgesprekken.

De school gaat de doeltreffendheid en de effecten van de begeleidingsinitiatieven niet systematisch na. De kleinschaligheid van de school, de collegiale ondersteuning en een breed begeleidingskader zorgen echter voor een voldoende duidelijk zicht op de bereikte resultaten. De beginnende leraren geven aan behoorlijk tevreden te zijn over de ondersteuning. De begeleidingsinitiatieven en de inbreng van de mentor-coach betekenen een duidelijke meerwaarde. Ook het transparant werkkader van de aanvangsbegeleiding kan rekenen op waardering. De diepgang van de vakinhoudelijke ondersteuning is veeleer vakgroepafhankelijk.

Ontwikkeling De mentor-coach is vanaf dit schooljaar nieuw in haar functie. Vorig schooljaar heeft ze de mogelijkheid gekregen om mee te lopen met haar voorganger om de nodige deskundigheid te verwerven. Dit schooljaar volgt ze een opleiding als mentor-coach om verdere deskundigheid te verwerven.

Het schoolbeleid polst de nieuwe leraren naar hun welbevinden en naar hun appreciatie van het begeleidingstraject. Op basis van deze inbreng volgen mogelijke bijstellingen. De kwaliteitszorg steunt eveneens op een samenwerking van de mentoren van de diverse scholen binnen de scholengemeenschap.

5 ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL

Het onderzoek naar het algemeen beleid van de school levert volgende vaststellingen op.

Leiderschap De schoolleiding is in handen van de directeur en de adjunct-directeur. De directeur draagt de eindverantwoordelijkheid voor het algemeen beleid. De adjunct-directeur stuurt het leerlingenbeleid aan. Het directieteam wordt bijgestaan door verscheidene technisch adviseurs en de vakgroepvoorzitters. Samen vormen zij het managementteam. De wekelijkse vergaderingen van het managementteam zorgen voor het bewaken van de gelijkgerichtheid binnen het schoolbeleid. De adviezen en besluiten die hieruit voortvloeien, spelen een belangrijke rol in de beslissingen die genomen worden op beleidsniveau. Het algemeen beleid wordt gekenmerkt door een toegankelijk, participatief en ondersteunend leiderschap. De voorbije schooljaren heeft het beleid met succes geïnvesteerd in de zorg voor een aangenaam en gedisciplineerd leer- en leefklimaat. De professionaliteit van de leraren wordt opgevolgd via klasbezoeken en functionerings- en evaluatiegesprekken. De opvolging van het pedagogisch luik gebeurt via de technisch adviseurs. Zij staan, vanuit een vertrouwenspositie, als tussenpersoon tussen het werkveld en de directeur in voor een vakgebied. Hun impact op het onderwijsproces is echter nog te gering. Zo krijgen de vakgroepen nog te weinig pedagogisch-didactische aansturing en opvolging. Hierdoor is er nog onvoldoende aandacht voor de leerplangerichtheid en de leerplanrealisatie. De validiteit van de evaluatie, de optimalisatie van de vakgroepwerking en de didactische aanpak verdienen alvast nog bijkomende aandacht.

Visieontwikkeling Aansluitend bij het pedagogisch project van de stad Antwerpen heeft het beleid, rekening houdend met haar context, een schooleigen visie ontwikkeld. 'Je verleden kunnen we niet veranderen. Je toekomst wel!' is de kerngedachte in de missie van het Stedelijk Lyceum Zuid. De school wil haar leerlingen zelfredzaam maken en in nauw overleg met de arbeidsmarkt opleiden tot competente arbeidskrachten. Het bijbrengen van algemene attitudes vormt één van de voornaamste aandachtspunten hierin. Om haar project waar te maken, beschikt de school over een schoolwerkplan en enkele uitgeschreven visieteksten. Verder zet de school sterk in op een duidelijke afsprakenstructuur, kleine klasgroepen, een uitgebreid zorgteam en een ruime samenwerking met externe instanties. De concretisering van bovenstaande verwachtingen is veeleer beperkt uitgewerkt in operationele doelen en concrete actieplannen. Het beleid verwacht dat vakgroepen en individuele leraren binnen deze krijtlijnen hun verantwoordelijkheid opnemen. Steekproefsgewijs gaat het beleid de doeltreffendheid van de implementaties na. De school slaagt er vrij goed in om haar leerlingen individueel te begeleiden en in te spelen op specifieke zorgvragen. Op andere vlakken slaagt de school er nog te weinig in om haar prioriteiten om te zetten in doelgerichte acties binnen het pedagogisch beleid. Zo is er nog geen voldoende uitgewerkt en samenhangend kader voor het aansturen van de schoolwerking op het vlak van onder meer de evaluatiepraktijk en de leerplangerichtheid. De onderwijspraktijk sluit daarom dikwijls te weinig aan bij de behoeften van de leerlingen en bij het leerplan.

- Besluitvorming** De school hecht veel belang aan een heldere communicatie en een transparante beslissingsstructuur. De school beschikt hiervoor over een formele overlegstructuur. Via het managementteam, de lyceumraad, de werkgroep technisch adviseurs en de vakgroepen wil de directie namelijk een gezamenlijke doelgerichtheid bewerkstelligen en een breed draagvlak creëren voor de realisatie van haar opvoedingsproject. De werkgroepvergaderingen verlopen doelgericht met een agenda en verslaggeving. De taken van elke raad zijn toegewezen en afgelijnd in het schoolwerkplan wat bijdraagt tot een structureel overleg.
- Het schoolbeleid communiceert met de leraren via personeelsvergaderingen, dienstmededelingen, studiedagen, en digitale borden. Ondanks verschillende lovenswaardige initiatieven lukt het niet een leerlingenraad, noch een ouderraad op te starten. Via een opendeurpolitiek krijgen zowel de ouders als de leerlingen gehoor en wordt tegemoet gekomen aan vragen.
- Kwaliteitszorg** De school hecht veel belang aan interne kwaliteitszorg en is zich ervan bewust dat een aantal processen aan kwaliteitsverbetering toe zijn. Het verhogen van de kwaliteit via effectmeting en ontwikkeling zijn de voornaamste doelstellingen van het beleid. In het verleden was de school hiervoor, via het Europees Sociaal Fonds (ESF), ingestapt in een kwaliteitstraject. Gedurende dit traject werden heel wat onderwijskundige processen geanalyseerd. Deze samenwerking werd echter om organisatorische redenen stopgezet. Sinds dit schooljaar is een halftijdse kwaliteitscoördinator aangesteld die op basis van bovenstaand traject verder werkt. Deze is belast met het opstarten van een werkgroep en het bepalen en implementeren van de strategische en operationele doelstellingen. Schoolintern verzamelt het beleid verder nog een aantal gegevens over input-, proces- en output van de schoolwerking. De school wendt deze gegevens deels aan om zicht te krijgen op haar rendement.
- De vakgroepwerking is doorgaans nog te weinig efficiënt georganiseerd en aangestuurd om een aantal kerntaken op te nemen. Er zijn dan ook verschillende tekorten op het vlak van de leerplanrealisatie. Deze hebben onder meer als oorzaak een weinig diepgaande leerplangerichte samenwerking en een onvoldoende doelgerichte interne kwaliteitszorg.
- Inbreuken op de regelgeving** De motivering van de B- en C-attesten conform het besluit van de Vlaamse regering van 19/7/2002, Art. 5, §1, §5, §8 en het opstellen en het bewaren van de notulen conform SO 64 8.3.

6 STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL

6.1 Wat doet de school goed?

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- De realisatie van een gedisciplineerd en positief leer- en leefklimaat.
- Het engagement van een groot aantal personeelsleden.
- De ondersteuning van de zorg voor leerlingen.
- Het motiverend klasmanagement in het onderwijsproces.
- De organisatie van extramurale activiteiten in het teken van de brede vorming.

Wat betreft het algemeen beleid

- De toegankelijkheid van het managementteam.
- Het voeren van een participatief beleid.
- De gestructureerde schoolorganisatie.
- De samenwerking met externe instanties en bedrijfswereld.

6.2 Wat kan de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De leerplangerichtheid.
- De opvolging van het planmatig nastreven van de vakoverschrijdende eindtermen.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- Het optimaliseren van de vakgroepwerking.
- De afstemming van de evaluatiepraktijk op de leerplannen.

Wat betreft het algemeen beleid

- De interne kwaliteitszorg op school- en vakniveau.
- De opvolging en bijsturing van de onderwijsprocessen.

6.3 Wat moet de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De realisatie van de leerplandoelstellingen voor techniek in het eerste leerjaar B-stroom. (wordt opgevolgd)
- De realisatie van de leerplandoelstellingen voor bouw in bso tweede graad. (wordt opgevolgd)
- De realisatie van de leerplandoelstellingen voor Engels in bso tweede en derde graad. (wordt opgevolgd)
- De realisatie van de leerplandoelstellingen voor project algemene vakken in bso tweede en derde graad. (wordt opgevolgd)
- De realisatie van de leerplandoelstellingen voor ruwbouw in bso derde graad. (wordt opgevolgd)
- De realisatie van de leerplandoelstellingen voor wiskunde in bso derde graad, derde leerjaar. (wordt opgevolgd)

Wat betreft de regelgeving

- De motivering van de B- en C-attesten conform het besluit van de Vlaamse regering van 19/7/2002, Art. 5, §1, §5, §8. (wordt opgevolgd)
- Het opstellen en het bewaren van de notulen conform SO 64 8.3 (wordt opgevolgd)

7 ADVIES BETREFFENDE DE ERKENNINGSVOORWAARDEN

In uitvoering van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies:

BEPERKT GUNSTIG

- voor de erkenningsvoorwaarde 'voldoen aan de onderwijsdoelstellingen' omwille van het onvoldoende realiseren van de onderwijsdoelstellingen voor

Structuuronderdeel	Basisvorming	Specifiek gedeelte
Graad 1 B	techniek	
Graad 2 BSO Bouw	Engels, project algemene vakken	bouw
Graad 2 BSO Basismechanica	Engels, project algemene vakken	
Graad 2 BSO Elektrische installaties	Engels, project algemene vakken	
Graad 3 BSO Auto	Engels, project algemene vakken	
Graad 3 BSO Carrosserie	Engels, project algemene vakken	
Graad 3 BSO Carrosserie- en spuitwerk	wiskunde	
Graad 3 BSO Ruwbouw	Engels, project algemene vakken	bouw
Graad 3 BSO Centrale verwarming en san. installaties	Engels, project algemene vakken	
Graad 3 BSO Elektrische installaties	Engels, project algemene vakken	
Graad 3 BSO Industriële elektriciteit	wiskunde	

Om deze tekorten op te volgen voert de onderwijsinspectie vanaf **15-10-2017** opnieuw een controle uit.

GUNSTIG

- voor de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'.
- voor de overige erkenningsvoorwaarden.

8 OVERIGE REGELGEVING: REGELING VOOR VERVOLG

Het inspectieteam stelde volgende inbreuk(en) vast:

De motivering van de B- en C-attesten conform het besluit van de Vlaamse regering van 19/7/2002, Art. 5, §1, §5, §8.

Het opstellen en het bewaren van de notulen conform SO 64 8.3.

Om deze inbreuk(en) op te volgen voert de onderwijsinspectie vanaf **15-10-2017** opnieuw een controle uit.

Namens het inspectieteam	Voor kennisname namens het bestuur
Christian POTLOOT de inspecteur-verslaggever	Jan DE VROEDE de directeur
Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de school	